

Voortgangsrapportage project Huis van Herstel januari 2021 tot medio april 2023

28 april 2023

Anousjka Talen, programmamanager

Inhoudsopgave

Management samenvatting	4
1. Pilot Huis van Herstel Twente	7
1.1. Proces tot starten Huis van Herstel.....	7
1.2. Chronologische weergave (2017-2023)	7
1.3. Aanpak Huis van Herstel.....	10
1.4. Netwerkorganisatie	11
1.5. De methodiek	11
1.6. Actieonderzoek.....	12
1.7. Huis van Herstel en Beperkt Beveiligde Afdeling	14
1.8. Omstandigheden waarin het HvH opereert	15
1.9. Koers en Kansen	15
2. Realisatie uitvoeringsdoelen	16
3. Deelnemers	18
3.1. Begeleiding en zorg deelnemer.....	18
3.2. Re-integratie doelen van de deelnemer.....	19
3.3. Trajectgesprekken	20
3.4. Overzicht deelnemers Huis van Herstel	21
3.5. Maatwerk in sancties	21
3.6. Instroomproces	22
3.6.1. Voorbeelden afgewezen potentiële deelnemers.....	25
3.7. Uitstroom omstandigheden	26
4. Evaluatie netwerkorganisatie en netwerksamenwerking.....	27
5. Evaluatie Methodiekontwikkeling.....	30
6. Financiering en realisatie.....	31
6.1 Kostprijzen.....	31
6.2 Subsidie Koers en Kansen.....	31
7. Projectorganisatie	34
7.1. Organisatiestructuur	34
7.2. Stuurgroep.....	34
7.3. Voorportaal	35
7.4. Kernteam	35
7.5. Projectteam	35
7.6. Voortgang	35
7.7. Communicatie	36
8. Ervaren effect	37

8.1 Ervaringen Huis van Herstel	37
8.3 Conclusie en verbetermogelijkheden.....	39

Management samenvatting

Het project is een concrete uitwerking van het op 1 juli 2019 getekende Bestuurlijk Akkoord 'Kansen bieden voor re-integratie'. Het Huis van Herstel is in 2021 operationeel van start gegaan. De hoofddoelstelling van het Huis van Herstel is het komen tot een effectieve aanpak voor Twentse (ex-)gedetineerde burgers met complexe problematiek. Hier horen de volgende uitvoeringsdoelen, die ook terug te vinden zijn in de werkwijze van het Huis van Herstel.

1. *De Twentse (ex-)gedetineerde burger staat centraal.* De problematiek, het gedrag en de motivatie van de deelnemer staan centraal en vormen de basis voor de re-integratietrajecten op maat.
2. *Een integrale aanpak van PI Almelo, de drie reclasseringsorganisaties (3RO), de Twentse gemeenten en zorgpartners.* De lijnen in de samenwerking zijn kort, waardoor er meer inzicht in en grip op de hulpverleningstrajecten van (ex-)gedetineerde burgers ontstaat. Deze integrale aanpak blijkt daarmee in de praktijk te voorzien in een bestaande behoefte.
3. *Regionale betrokkenheid van netwerkpartners en burgers.* Er wordt gewerkt met een grote diversiteit aan netwerkpartners. Er wordt meegedacht door de diverse partners in de regio. Niet alleen op casusniveau, maar ook waar het bijvoorbeeld gaat om deskundigheidsbevordering of kennisdeling.

Deelnemers worden in het Huis van Herstel geplaatst op basis van hun problematiek. Ook wanneer dit leidt tot afwijkend en/of negatief gedrag in detentie. Juist deze doelgroep heeft extra aandacht en hulp nodig bij hun terugkeer in de maatschappij, omdat zij een hoger recidiverisico kennen. Zorg en veiligheid zijn in deze onlosmakelijk met elkaar verbonden. Goede zorg creëert tenslotte ook veiligheid.

In de praktijk blijkt dat de overgang vanuit reguliere detentie naar de maatschappij in veel gevallen te groot is. Het merendeel van de deelnemers is, zelfs na een kortere detentie, angstig en onzeker. Het leefklimaat, waaronder factoren als de omgeving, de relatie tussen de deelnemer en zijn begeleiders en de autonomie van de deelnemer, speelt een belangrijke rol in de overgangperiode. In dit kader wordt er in het Huis van Herstel geoefend met de zelfredzaamheid en de opbouw hiervan, bijvoorbeeld met winkelmomenten die eerst onder begeleiding plaatsvinden en later in het traject ook zonder begeleiding. Vanuit het Huis van Herstel vindt er een naadloze overgang plaats terug naar de maatschappij.

De werkwijze van het project Huis van Herstel past goed in de lijn van "Slimmer Straffen", dat onder meer gericht is op het beperken van detentieschade, het vergroten van de effectiviteit van maatregelen voor justitiabelen en het verminderen van maatschappelijke kosten. Daarnaast sluit het tevens aan op het programma "Straffen met Zorg", uitgevoerd door het Openbaar Ministerie. Dit programma richt zich op een passende straf én het voorkomen van herhaling van crimineel gedrag bij justitiabelen met complexe problematiek, in samenwerking met netwerkpartners.

Voordat een deelnemer geplaatst wordt is er al een traject afgelegd, waarin hij onder meer een motivatiebrief dient te schrijven met daarin doelen waar hij aan wil werken. Waar nodig wordt hij daarbij geholpen, bijvoorbeeld door zijn mentor. Als een deelnemer eenmaal geplaatst is, werkt hij samen met zijn mentoren deze doelen verder uit middels een Krachteninventarisatie¹. Tijdens de daaropvolgende trajectgesprekken worden de re-integratiedoelen verder uitgediept en concreet gemaakt. De aanpak van de trajectgesprekken is in het Huis van Herstel breder vormgegeven dan de trajectgesprekken in een gesloten setting. Zo is de betrokkenheid van het sociaal netwerk erg belangrijk en worden waar wenselijk ook andere (hulpverlening)organisaties, naast gemeente en

¹ Hiermee wordt zicht gekregen op de krachten en hulpbronnen van cliënten, ter ondersteuning van hun herstelproces.

reclassering, betrokken. Deze brede aanpak blijkt van grote meerwaarde, zowel voor de deelnemer, zijn sociale netwerk als voor de betrokken organisaties.

De afgelopen jaren heeft het Huis van Herstel meebewogen in de complexe uitdagingen horend bij het instroomproces. Denk hierbij aan: COVID-19, wet Straffen en Beschermen, het ontbreken van ondersteunende systemen, het juridisch kader, de naamsbekendheid en het gegeven van een innovatief project binnen DJI.

Het Huis van Herstel draagt als netwerkorganisatie, door middel van ontschotting, bij aan een antwoord op de complexe maatschappelijke opgaven aangaande de re-integratie van (ex-)gedetineerden. Het project richt zich op een inclusieve samenleving. Daarbij wordt regionaal en integraal, zowel tijdens als na detentie, regie gevoerd op een doelgroep die begeleiding en/of zorg behoeft.

De gekozen methodiek is Krachtwerk. Deze richt zich op het versterken van de eigen kracht van de deelnemer (zelfsturing) en het optimaal benutten van hulpbronnen in de omgeving. Daarbij wordt er gewerkt aan het versterken van de zelfredzaamheid en de maatschappelijke participatie. Deze methodiek blijkt in de praktijk een solide basis te vormen; een goed houvast voor zowel de deelnemers als de medewerkers in het Huis van Herstel.

De realisatie van de begroting van het Huis van Herstel is tot op heden conform de prognose. Ten opzichte van de kostprijs van een gevangenisplaats is de kostprijs van een plaats in het Huis van Herstel € 13,- per dag hoger. Samen met de netwerkpartners wordt gekeken naar onder welke voorwaarden en in welke mate er structureel financieel kan worden bijgedragen aan het Huis van Herstel vanaf 1 januari 2026.

De strakke regelgeving en gelaagdheid van de DJI-organisatie maakt het voor het project soms lastig, onder meer waar het gaat om de experimenteerruimte. Het is voor het project belangrijk dat onze opdrachtgevers ons in de toekomst deze experimenteerruimte (binnen de wettelijke kaders) helpen veilig te stellen, om zo de potentie van het project optimaal te benutten. Het programma Koers en Kansen heeft het project Huis van Herstel geholpen om zich tot een operationele en innovatieve organisatie te ontwikkelen. Nu is het aan de afdeling Boetes en Detentie om het innovatieve project tot volle wasdom te brengen.

Na een lange periode met COVID-maatregelen kon het Huis van Herstel in 2022 een inhaalslag maken voor wat betreft activiteiten. Er werden onder meer netwerkbijeenkomsten, werkbezoeken, en voorlichtingen gepland.

Met het Huis van Herstel als tussenvoorziening kan detentieschade beperkt worden en waar nodig gewerkt worden aan herstel hiervan. Gebleken is onder meer dat het Huis van Herstel een unieke manier is om intensieve ambulante hulpverlening aan te bieden, omdat de deelnemer kan oefenen in het dagelijks leven, met zo nodig extra begeleiding en/of zorg. Dit is niet uitvoerbaar binnen een gesloten setting.

Vanuit het actieonderzoek binnen het Huis van Herstel wordt er ook, in samenwerking met diverse gerenommeerde wetenschappers (o.a. Prof dr. Miranda Boone), gewerkt aan een verdere uitwerking van het onderzoek *Het leefklimaat in justitiële inrichtingen (2016)*.

Verbetermogelijkheden voor project zijn gelegen in de instroom van deelnemers, het expliciet in beeld brengen van de rol van het sociale netwerk, verdere invulling geven aan en het benoemen van de gezinsbenadering en het verkrijgen van inzichten in de maatschappelijke opbrengsten van het project.

Hulp vanuit DJI en het Ministerie van Justitie en Veiligheid is nodig op de volgende punten:

1. Om het project (incl. het actieonderzoek) optimaal tot zijn recht te laten komen is het van belang dat gedurende de projectperiode de volgende reeds bestaande afspraak blijft staan: De doelgroep Huis van Herstel behoudt te allen tijde voorrang op plaatsing ten opzichte van andere doelgroepen, zoals BBA en zelfmelders.
2. Waar versneld doorplaatsen van BBA-gedetineerden noodzakelijk is gezien de huidige leegstand, zou dit ook vanzelfsprekend moeten zijn voor de doelgroep Huis van Herstel. Hiermee kan de instroom van de eigen doelgroep worden vergroot. Dit kan gezien worden als een onderdeel van de experimenteerruimte van het project.
3. Om eenduidige besluitvorming te laten plaatsvinden rondom de selecties van de doelgroep Huis van Herstel (en de BBA), is het van belang dat er een opdracht aan de DIZ uitgaat, specifiek gericht aan de selectiefunctionarissen. Hierin zou gesteld dienen te worden dat het project Huis van Herstel en de BBA twee afzonderlijke eenheden zijn met ieder eigen criteria en termijnen voor plaatsing. Plaatsing kan geschieden in de laatste 18 maanden van de detentie. Enkel in de uitvoering, dus na plaatsing, zijn er overeenkomsten met de BBA vanuit het wettelijke kader.
4. Om de maatschappelijke opbrengsten in beeld te brengen, hetgeen nodig is om te weten in hoeverre het project succesvol is, willen wij het Instituut voor Publieke Waarden (IPW) onderzoek uit laten voeren naar het Huis van Herstel op basis van Legitiem Maatwerk. Hierbij kan mogelijk de tool Doorbraakmethode worden gebruikt, welke is opgezet als een snelle maatschappelijke kostenbatenanalyse van maatwerkoplossingen (casusniveau).

Het Huis van Herstel heeft in de eerste twee operationele jaren bewezen dat een innovatieve aanpak werkt. Deelnemers vinden succesvol hun weg in de samenleving. Netwerkpartners zijn tevreden over de geboekte resultaten. Dat biedt vertrouwen voor de resterende drie jaar.

1. Pilot Huis van Herstel Twente

1.1. Proces tot starten Huis van Herstel

De gezamenlijke maatschappelijke opgave van DJI, de Twentse gemeenten en de drie reclasseringsorganisaties is om, met het oog op een veiligere samenleving, samen te werken aan een succesvolle re-integratie van justitiabelen die hen optimaal voorbereidt op terugkeer naar de maatschappij. Dat doen wij door vroegtijdig (bij aanvang/tijdens de vrijheidsbeneming) en, waar mogelijk, en nodig, door onze inzet te bundelen. Ook worden onder andere de politie, het Openbaar Ministerie (OM) en de zorginstellingen betrokken. In onze maatschappelijke opgave hebben wij altijd oog voor de belangen van slachtoffers, nabestaanden en de samenleving.”²

Het idee voor een Huis van Herstel is in 2017 ontstaan, maar is in het hier en nu een concrete uitwerking van het op 1 juli 2019 getekende Bestuurlijk Akkoord ‘Kansen bieden voor re-integratie’.

Het project is een samenwerking tussen:

- Het Ministerie van Justitie en Veiligheid – programma Koers en Kansen.
- De Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) – Penitentiare Inrichting (PI) Almelo.
- Drie reclasseringsorganisaties (3RO) – Reclassering Nederland, Stichting Verslavingsreclassering GGZ en Stichting Leger des Heils Jeugdbescherming & Reclassering.
- Vereniging Nederlandse Gemeenten – Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Rijssen-Holtten, Tubbergen, Twenterand, en Wierden (de veertien Twentse gemeenten).

Het project Huis van Herstel is een unieke samenwerking van de veertien Twentse gemeenten, drie reclasseringsorganisaties en de Dienst Justitiële Inrichtingen vormgegeven in een regionale netwerkorganisatie, ten behoeve van de re-integratie van (ex-) gedetineerden met problematiek op twee of meer leefgebieden die uitstromen in de regio Twente. De deelnemers verblijven in een semi-intramurale detentiesetting. Daar werken ze aan tien leefgebieden: wonen - geld en inkomen - werken en leren - vrije tijd - familie, vrienden en kennissen - partner - kinderen en opvoeding - zingeving - gezondheid en zelfzorg - veiligheid.

1.2. Chronologische weergave (2017-2023)

2017

De PI Almelo zet actief in op het herstelgericht werken door o.a. casemanagers, in samenwerking met Restorative Justice Nederland (RJN). Laatstgenoemde organisatie kent een sociale kaart met landelijke organisaties die zich bezighouden met herstelgericht werken. Deze sociale kaart heet “Huis van Herstel”. Herstelgericht werken is gericht op het herstel van de persoon, sociaal netwerk, slachtoffer, en de maatschappij. De wens van de PI Almelo is om het theoretisch model van herstelgericht werken regionaal in de praktijk vorm te gaan geven, gericht op de re-integratie van Twentse gedetineerden. PI Almelo gaat met Restorative Justice, 3RO, vijf Twentse gemeenten (waar de uitstroom van gedetineerden het grootste is) en andere betrokken netwerkorganisaties om tafel. Het enthousiasme is groot. Vanuit de PI Almelo wordt meteen gedacht aan het inrichten van een kleinschalige voorziening op de leegstaande locatie van de voormalige open inrichting de Niendure. Het idee voor dit project wordt onder de aandacht gebracht van het hoofdkantoor DJI; het wordt goed ontvangen, maar de financiële middelen ontbreken.

2018

Vanuit het programma Koers en Kansen start het zgn. Projectenlab, de PI Almelo haakt hierop aan en werkt het idee voor het project verder uit. Daarnaast neemt de PI Almelo contact op met beoogde

² Plan van Aanpak Huis van Herstel 2020-2025 versie 3.0 augustus 2020.

netwerkpartners. Het uitgewerkte idee wordt voorgelegd aan de Regiodirecteur van Reclassering Nederland met de vraag of de 3RO in dit project partner wil worden. Deze reageert positief aangezien het project goed past binnen het programma “Ruim Baan” en de beleidslijn “Reclasseren in de Buurt”. Een plan van aanpak wordt gezamenlijk opgesteld en ingediend bij het programma Koers en Kansen, met de regionale inbedding en de keten- en netwerksamenwerking als speerpunten; een partnerschap is geboren. In mei 2018 wordt het Huis van Herstel uitgekozen als innovatief project en wordt daarmee onderdeel van het programma Koers en Kansen. Gaandeweg worden alle aspecten door de PI Almelo en de 3RO samen met de grotere Twentse gemeenten en diverse andere organisaties, verder uitgediept. In december 2018 vindt er een eerste informatiebijeenkomst plaats voor omwonenden samen met vertegenwoordigers vanuit de Divisie Individuele Zaken (DIZ), de 3RO en de gemeente Almelo.

2019

Na het vaststellen van de doelgroep is het Huis van Herstel in contact gekomen met de Divisie Forensische Zorg (DForZo) en wordt er gesproken over de mogelijkheid om (zorg)plaatsing o.g.v. artikel 43.4 Pbw mee te nemen in het project. Echter zorgt de casus Michael P. voor een beleidsaanscherping ten aanzien van (zorg)plaatsingen. Hierdoor worden de gesprekken hierover met DForZo gestaakt.

Samen met de partners (3RO, de gemeenten en andere relevante netwerkpartners zoals zorginstellingen) worden een drietal strategische doelen opgesteld. Deze worden opgenomen als beoogde projectresultaten in het Plan van aanpak. Er wordt een versie 2.0 van het Plan van aanpak opgesteld, inclusief een financieringsaanvraag voor 2020 en een doorkijk naar de komende jaren. In voorbereiding op de operationele fase zijn ook de volgende documenten opgesteld: een communicatiestrategie, een onderzoeksplan, en een selectieprocedure met daarin specifieke instrumenten en selectiecriteria voor de doelgroep van het Huis van Herstel. Het instrument ‘integraal zorg- en veiligheidsplan’ is ontwikkeld en getoetst. Een ‘weegtafel’ wordt ingericht in samenwerking met DIZ en verantwoordelijke netwerkpartners.

Het project krijgt vanuit DJI het juridische kader van een (pilot) Beperkt Beveiligde Afdeling (BBA) voor een wettelijke grondslag³. Dit biedt ons de mogelijkheid om te experimenteren met het plaatsen van de specifieke doelgroep met multi-problematiek in een minder beveiligde setting en, bij succes, de mogelijkheid om onderdeel van de staande organisatie (DJI) te worden. Het Huis van Herstel Almelo is tevens een van de vijf projecten waar een planonderzoek plaatsvindt vanuit het Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatie Centrum (WODC). In 2019 vindt er een tweede informatiebijeenkomst plaats voor de omwonenden van het Huis van Herstel.

Een andere belangrijke mijlpaal in 2019, is de bijeenkomst met de veertien Twentse burgemeesters en de Commissaris van de Koning in Overijssel. Hierbij worden zij geïnformeerd over het project en de verwachtingen richting de gemeenten. Dit leidt tot de toezegging van alle aanwezigen dat zij bereid zijn het samenwerkingsconvenant van het project te ondertekenen en zich hieraan te committeren.

2020

Vanuit het Ministerie van Justitie en Veiligheid wordt in 2020 formeel vastgesteld dat het project Huis van Herstel een gezamenlijke opdracht is vanuit DJI-Divisie Gevangeniswezen/Vreemdelingenbewaring (GW/VB) en het Ministerie van Justitie en Veiligheid - Programma Koers & kansen is, waarbij de eerste de formele opdrachtgever is.⁴

In dit jaar wordt het personeel voor het Huis van Herstel geworven en ingewerkt, onder andere vanwege COVID-19 verloopt dit moeizaam en is het team incompleet. Het convenant *integrale aanpak Twentse netwerkpartners ‘kansen creëren voor re-integratie’*, wordt eind juni ter voorbereiding van de ondertekening verspreid binnen de gemeenten, 3RO en PI Almelo. De ondertekening staat gepland voor oktober samen met de formele opening van de locatie, deze kan echter niet plaatsvinden i.v.m.

³ Plan van aanpak Huis van Herstel 2020-2025 versie 3.0 augustus 2020

⁴ Naar aanleiding van overleg tussen het programma Koers en Kansen en de Divisie-GW/VB is dit in 2020 vastgesteld. Dit is vervolgens op verzoek van het programma Koers en Kansen tekstueel opgenomen in de Verantwoordingsrapportage Koers en Kansen 2020.

COVID-maatregelen. De locatie van het Huis van Herstel wordt op 1 september opgeleverd. Diezelfde maand krijgen negen belangstellenden 24 uur lang een kijkje achter de schermen (met inachtneming van de COVID-maatregelen) onder de noemer “proefzitten”. Deelnemers zijn afkomstig vanuit Koers en Kansen, afdeling Beleid van het Bestuursdepartement, NRC Handelsblad, Saxion Hogeschool en de Twentse gemeenten (communicatie, beleid en uitvoering). Het is een intensieve en succesvolle 24 uur voor zowel deelnemers als medewerkers. Het magazine DJI Zien schrijft n.a.v. het proefzitten een artikel⁵.

2021

Ook 2021 staat voornamelijk in het teken van de COVID-maatregelen en de extra uitdagingen die dit met zich meebrengt. Het inwerkproces van medewerkers verloopt stroever dan beoogd vanwege de gefragmenteerde instroom van nieuwe medewerkers, de digitale trainingen en de achterblijvende instroom van deelnemers. Desondanks is er een start gemaakt met de methodiektraining Krachtwerk en zijn alle executieve medewerkers BHV gecertificeerd. De laatste drie Zorg en Behandelinrichtingswerkers (ZBIW), de sociaal verpleegkundige-doorzorg en de psycholoog maken het team compleet. Op executief niveau vinden er kennismakingsafspraken plaats met de Twentse gemeenten en (potentiële)zorgpartners. De interesse in het project en samenwerkingsbereidheid is groot. De geplande netwerkbijeenkomsten (zoals ondertekenen convenant, de opening en het Diner Pensant) kunnen vanwege COVID-19 ook dit jaar niet doorgaan. Op verzoek van de Divisie Forensische Zorg/Justitiële Jeugdinrichtingen (ForZo/JJI) in samenwerking met de Divisie GW/VB wordt een uitwerking gemaakt voor een pilot. In deze pilot wordt naast de oorspronkelijke doelgroep een tweede doelgroep in het Huis van Herstel geplaatst. Deze ligt, wat het Huis van Herstel betreft, in het verlengde van de oorspronkelijke doelgroep. Het gaat om justitiabelen die onder toezicht staan van de 3RO en begeleid wonen als bijzondere voorwaarde opgelegd hebben gekregen.

De opening van het Huis van Herstel kan wederom niet plaatsvinden vanwege COVID-19. Om deze reden worden de convenanten digitaal uitgezet en door alle partners binnen de organisaties ondertekend. Hier wordt nog geen media-aandacht aan besteed aangezien het momentum niet geschikt is.

2022

In 2022 richt de projectorganisatie zich vooral op het verbinden en informeren van het netwerk. Vanwege de COVID-maatregelen was het eerder uitdagend om in contact te komen met organisaties in het netwerk. Er wordt daarom veel aandacht besteed aan het informeren van betrokken organisaties en het laten kennismaken met het Huis van Herstel. De website www.huisvanhersteltwente.nl komt online. Dit draagt bij aan het snel en breed kunnen verspreiden van informatie over het Huis van Herstel. Ook wordt tijdens het bestuurlijke Diner Pensant het convenant symbolisch nogmaals ondertekend voor een ‘media moment’, omdat dit vorig jaar niet kon plaatsvinden in verband met de COVID-maatregelen. Naar aanleiding van de stuurgroep in mei is ervan af medio juni 2022 de mogelijkheid om gedetineerden voor de Beperkt Beveiligde Afdeling (BBA) te plaatsen in Almelo op de locatie van het Huis van Herstel. Ook wordt in deze stuurgroep een terugkoppeling gegeven van de afstemming tussen Wouter Boogaard (divisiedirecteur DForZo/JJI) en Monique Schippers (divisiedirecteur GW/VB) voor wat betreft het Forensische Zorg-project op de locatie Huis van Herstel. Het besluit is om hier niet mee verder te gaan.

2023

Begin 2023 worden de eerste BBA- gedetineerden geplaatst op de locatie van het Huis van Herstel. Zij nemen geen deel aan het project Huis van Herstel en ontvangen geen begeleiding en/of zorg. In samenwerking met het lectoraat Vakmanschap Forensische Zorg van de Hogeschool Rotterdam organiseert het Huis van Herstel in februari een inspiratiebijeenkomst voor het regionale netwerk. De

⁵ Link naar artikel in DJI Zien [Bijna klaar voor terugkeer in de samenleving | Informatief | DJIzien](#)

film 'Toon W. is hersteld' staat hierbij centraal en laat zien dat de werkwijze van het Huis van Herstel van grote waarde is voor een succesvolle re-integratie van (ex-)gedetineerden.

1.3. Aanpak Huis van Herstel

Hoofddoelstelling:

Een effectieve aanpak voor een succesvolle re-integratie van Twentse (ex-)gedetineerde burgers met complexe problematiek.

Uitvoeringsdoelen:

- De Twentse (ex-)gedetineerde burger staat centraal
- Een integrale aanpak van PI Almelo, 3RO, Twentse gemeenten en zorgpartners
- Regionale betrokkenheid van netwerkpartners en burgers

Het project Huis van Herstel kent de volgende elementen:

- Een regionale kleinschalige detentievoorziening met een laag beveiligingsniveau voor 29 kort- en langgestrafte gedetineerde burgers in de laatste fase van hun detentie.
- Maatwerk met een integrale aanpak (netwerkorganisatie), waarbij zowel naar zorg als veiligheid wordt gekeken.
- Een innovatieve aanpak gericht op re-integratie en resocialisatie van de (ex-)gedetineerde burger.
- De doelgroep: (ex-)gedetineerde burgers met problematiek op twee of meer leefgebieden uit de veertien Twentse gemeenten.
- De levensloopbenadering van de (ex-)gedetineerde burger wordt benadrukt vanuit een integrale aanpak, die start vanaf dag één en doorloopt na detentie voor zo lang als dat nodig is.
- De (ex-)gedetineerde burger staat, samen met zijn sociale omgeving, centraal.
- Iedere gedetineerde burger heeft een persoonlijk integraal zorg- en veiligheidsplan, op maat in aanvulling op het Detentie & Re-integratieplan.
- Informatie-uitwisseling middels toestemmingsverklaring voor het delen en verstrekken van informatie tussen personen die bij het gehele traject (professioneel) betrokken zijn.
- Werken conform de methodiek Krachtwerk.
- Praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek.

Doelgroep:

Het Huis van Herstel is voor gedetineerde mannen:

- Kort- of langgestraft, in de laatste 18 maanden van de detentie.
- Met problemen op meerdere leefgebieden, die met elkaar samenhangen, van licht tot zwaar.
- Voor wie extra zorg en/of begeleiding nodig is, maar bij wie er geen sprake is van een klinische indicatie.
- Die uitstromen binnen de regio Twente; zij komen uit Twente of hebben vooraf toestemming van een Twentse gemeente om zich daar te mogen vestigen.
- Die verantwoordelijkheid willen nemen voor hun handelen.
- Die gemotiveerd zijn om actief te werken aan hun herstel en re-integratie, alsmede aan het herstel van hun sociale netwerk, herstel voor hun slachtoffers en herstel richting de maatschappij.

Deelnemers worden in het Huis van Herstel geplaatst op basis van hun problematiek. Ook wanneer dit leidt tot afwijkend en/of negatief gedrag in detentie. Juist deze doelgroep heeft extra aandacht en hulp nodig bij hun terugkeer in de maatschappij, omdat zij een hoger recidiverisico kennen. Zorg en veiligheid zijn in deze onlosmakelijk met elkaar verbonden. Goede zorg creëert tenslotte ook veiligheid.

De werkwijze van het project Huis van Herstel past goed in de lijn van “Slimmer Straffen”, dat onder meer gericht is op het beperken van detentieschade, het vergroten van de effectiviteit van maatregelen voor justitiabelen en het verminderen van maatschappelijke kosten. De begeleiding en/of zorg, de methodiek Krachtwerk, het maatwerk, de trajectgesprekken, een lager beveiligingsniveau en het betrekken van het (sociaal) netwerk zijn hier voorbeelden van. Door aan te sluiten bij de problematiek, de krachten en het sociaal netwerk van de deelnemer wordt maatwerk geleverd en gestuurd op optimale re-integratie.

De werkwijze van het project Huis van Herstel sluit tevens in zijn geheel aan op het programma “Straffen met Zorg”, uitgevoerd door het Openbaar Ministerie. Dit programma richt zich op een passende straf én het voorkomen van herhaling van crimineel gedrag bij justitiabelen met complexe problematiek, in samenwerking met netwerkpartners. De definitie van complexe problematiek die zij hanteren is tevens hetzelfde als die van het Huis van Herstel.⁶

1.4. Netwerkorganisatie

Het Huis van Herstel kan worden gezien als een netwerkorganisatie. Een netwerkorganisatie is méér dan alleen samenwerking, omdat vanuit het perspectief van de gedetineerde gekeken wordt naar wat nodig is. De partners zijn een onderdeel van het project en worden niet pas benaderd als hun expertise nodig is. Er wordt domein overstijgend samengewerkt met een grote diversiteit aan organisaties in het netwerk. Gedurende het hele project staat het opbouwen van een duurzame netwerkorganisatie centraal. Daarnaast wordt er gefocust op het verder uitbouwen van de samenwerking en werkwijze conform het bestuurlijk akkoord ‘Kansen bieden voor re-integratie’. De doelgroep van het Huis van Herstel en de grote hoeveelheid betrokken organisaties op casusniveau waren reden om het Huis van Herstel op te zetten als een netwerkorganisatie.

De kracht van een netwerkorganisatie ligt in het gegeven dat netwerkpartners krachten en expertise kunnen bundelen om tot één sluitende aanpak te komen voor (ex-)gedetineerde burgers in Twente met complexe problematiek. Daarmee wordt continuïteit van zorg geboden. Netwerkpartners worden actief en structureel betrokken bij het project, onder meer door deelname aan de diverse werkgroepen en het onderzoek. Tevens worden zij actief geïnformeerd over de resultaten die worden geboekt in het project en worden zij betrokken bij actuele vraagstellingen uit de praktijk.

Passend bij een netwerkorganisatie is gekozen voor een horizontale sturingsvorm. Het voordeel van horizontale sturing is dat lokale/regionale professionele kennis overzichtelijk en op organische wijze worden samengevoegd. Daarmee groeit de betrokkenheid (en het eigenaarschap) bij netwerkpartners. Om het risico op verlies van daadkracht te beperken en te blijven focussen op de gezamenlijke belangen zal de projectmanager in de rol van netwerkmanager de contacten met de netwerkpartners onderhouden.

De projectmanager is zich bewust van de uitdaging van meerdere, soms tegenstrijdige organisatiebelangen. Met alle netwerkpartners wordt afgesproken dat organisatiebelangen het traject van de deelnemer niet mogen raken op casusniveau. Het herstelbelang van de deelnemer staat voorop.

1.5. De methodiek

In het plan van aanpak Huis van Herstel 2020-2025 (2020) wordt beschreven hoe er in het Huis van Herstel gewerkt zal worden met de methodiek Krachtwerk en de methodiek Critical Time Intervention (CTI). Krachtwerk is een krachtgericht begeleidingstraject voor mensen in multi-probleemsituaties die in een sociaal isolement dreigen te raken. Het doel is herstel in de richting van een door henzelf gewenste kwaliteit van leven waarbij zij in de samenleving meedoen en erbij horen. Bij herstel gaat het om een zinvol bestaan met hoop en zicht op een betere toekomst en leven in veiligheid.

⁶ [Straf met zorg | Openbaar Ministerie \(om.nl\)](#)

Verschillende netwerkpartners (algemeen maatschappelijk werk, nazorgcoördinatoren van de gemeenten, diverse hulpverleningsorganisaties e.d.) zijn bekend met de methodiek Krachtwerk. Deze methodiek omvat een brede basis en is daarmee geschikt om herstelgericht te werken. Dat is de reden om juist deze methodiek te implementeren binnen het Huis van Herstel.

Krachtwerk hanteert de volgende tien leefgebieden die allemaal op krachten kunnen worden geïnventariseerd: wonen - geld en inkomen - werken en leren - vrije tijd – familie, vrienden en kennissen – partner - kinderen en opvoeding – zingeving - gezondheid en zelfzorg - veiligheid.

Ter vergelijking: de vijf leefgebieden die in de reguliere Detentie & Re-integratieplannen worden opgenomen zijn: Identiteitsbewijs – werk en inkomen – huisvesting – schulden - sociaal netwerk.

Binnen het Huis van Herstel wordt voor iedere gedetineerde burger een integraal en persoonsgericht zorg- en veiligheidsplan opgesteld (we noemen dit een trajectplan). Dit trajectplan is onderdeel van het gehele traject, tijdens en na detentie; van binnen naar buiten.

Krachtwerk in relatie tot herstelgericht werken:

Het Huis van Herstel heeft het uitgangspunt dat alle professionals werken vanuit de vier vormen van herstel, te weten:

1. *Zelfherstel*: gerichte interventies op herstel van de gedetineerde burger door o.a. het aanleren van gedragalternatieven, het behandelen van het eigen slachtofferschap en andere trauma's.
2. *Herstel met het sociaal netwerk*: de gedetineerde burger bouwt o.a. aan een positief contact met zijn/haar sociale omgeving en/of leert op positieve wijze relaties aan te gaan en te onderhouden.
3. *Herstel met het slachtoffer*: door o.a. het betalen van de schadevergoeding en in te gaan op andere wensen van het slachtoffer.
4. *Herstel met de maatschappij*: door volledige participatie in de maatschappij en zich te gedragen naar geldende maatstaven, wetten en regels in de samenleving.

De methodiek Krachtwerk beschrijft uitkomsten die overeenkomsten laten zien met bovenstaande vormen van herstelgericht werken. De focus in begeleidingstrajecten ligt op zelfregulering, sociale inbedding, bestaansvoorwaarden en maatschappelijke inbedding.

Naast de methodiek Krachtwerk is bij de start van het project beoogd om te werken volgens CTI, gericht op het versterken van het formele en informele steunsysteem op kritische momenten in het leven van de doelgroep. Voor het Huis van Herstel gaat het dan om het overgangsmoment vanuit detentie terug de maatschappij in. De periode van begeleiding volgens de CTI-methode bedraagt maximaal 9 maanden. Dit komt veelal niet overeen met de verblijfsduur van de deelnemer in het Huis van Herstel. Besloten is daarom vooralsnog geen invulling te geven aan deze methodiek.

1.6. Actieonderzoek

Ten aanzien van het gewenste type onderzoek kwam het Huis van Herstel samen met Koers en Kansen uit op de vorm van een actieonderzoek. Het actieonderzoek dient een blauwdruk op te leveren voor de werkwijze binnen het project en de werkzame (innovatieve) elementen in beeld te brengen. Het dient tevens het Huis van Herstel, dat is gestart met een beperkt kader om zich als lerende organisatie samen met medewerkers en partners door te ontwikkelen, te ondersteunen bij het vormgeven van de werkwijze, die passend is bij de doelgroep en doelstelling van het project.

In de voorbereidingsfase en opstartperiode (2019 en 2020) van het onderzoek, is er samen met de themaprojectleider Koers en Kansen uitvoerig gesproken over de uitvoering van een actieonderzoek naar de werkzame elementen van het Huis van Herstel met Dr. Bart Claes, lector Transmuraal Herstelgericht Werken Avans Hogeschool. De aanloop van het project duurde echter langer dan verwacht. Hierdoor kon het vijfjarige actieonderzoek niet meer vallen binnen de termijn van het lectoraatschap van dr. Cleas.

Eind 2020 vond overleg plaats met de koersbewakers (prominente onderzoekers) van Koers en Kansen over de onderzoeksopzet, dat intern was opgesteld. Conclusie was dat herijking noodzakelijk was. De opzet was te breed en niet te realiseren binnen een periode van vijf jaren. Hierop schreef Restorative Justice Nederland (RJN) een nieuw tweeledig onderzoeksvorstel:

- Actieonderzoek- uitgevoerd door een hogeschool
- Kenniswerkplaats- (voor meerdere projecten) gekoppeld aan een leer- en ontwikkeltraject, uitgevoerd door RJN. De kenniswerkplaats is in overleg met Koers en Kansen komen te vervallen, omdat dit een project op zichzelf zou zijn.

Het lijntje met de Hogeschool Rotterdam was inmiddels gelegd. Om het onderzoek niet verder te vertragen, is de afspraak gemaakt dat het traject met de uitvoerder van het actieonderzoek, de Hogeschool Rotterdam, kon worden voortgezet, opdat zij direct al de onderzoekers konden werven. In de Stuurgroep Huis van Herstel van juli 2021 is hiervoor een reservering van maximaal €100.000,- per jaar (t/m 2025) gemaakt met een bedrag voor de afronding in 2026 (€17.500,-).

De junior onderzoeker van het lectoraat Vakmanschap Forensische Zorg van de Hogeschool Rotterdam is in september 2021 gestart bij het Huis van Herstel en de senior onderzoeker eind januari 2022, beiden onder auspiciën van dr. Ruud van der Horst. Medio mei 2022 is het onderzoeksplan door de stuurgroep vastgesteld. Eind juli gaf de Ethische Commissie Onderzoek van de Hogeschool Rotterdam aan dat er geen ethische bezwaren zijn geconstateerd bij het onderzoeksplan. In september 2022 is er toestemming verleend door de directie van de PI Almelo aan de onderzoekers voor het verzamelen van data van de deelnemers van het Huis van Herstel. De onderzoekers zijn regelmatig aanwezig op het Huis van Herstel en gaan daar in gesprek met de deelnemers, medewerkers en netwerkpartners. Er zijn focusgroepen ingericht die ondersteunen bij het optimaliseren en door ontwikkelen van de huidige werkwijze van het Huis van Herstel. De ervaring leert dat met enthousiasme wordt deelgenomen aan deze focusgroepen en de leereffecten hiervan zichtbaar zijn binnen het team.

Opzet van het actieonderzoek

De dataverzameling met betrekking tot methodiekontwikkeling vindt plaats in drie cycli (dat komt neer op één cyclus per onderzoeksjaar 2022/2023, 2023/2024 en 2024/2025). Per cyclus komen verschillende thema's aan bod. Elke onderzoekszyclus wordt afgesloten met een reflectiesessie met de projectgroep onderzoek, die speciaal voor de onderzoeksperiode in het leven wordt geroepen. De projectgroep onderzoek bestaat uit de (actie-)onderzoekers, de projectmanager Huis van Herstel, operationeel manager, en enkele praktijkprofessionals vanuit Huis van Herstel (een aantal ZBIW'ers, senior casemanager, reclasseringsmedewerker, gedragswetenschapper), afhankelijk van het thema dat centraal staat aangevuld met andere praktijkprofessionals en/of een netwerkpartner. Deze projectgroep onderzoek komt aan het eind van elke onderzoekszyclus bijeen in een reflectiesessie om informatie uit te wisselen, de onderzoeksresultaten te duiden en gezamenlijk te reflecteren, te leren en ontwikkelen. De projectgroep onderzoek kan ook worden gevraagd om mee te denken over de inhoud van focusgroepen of onderzoeksvragen in een volgende onderzoekszyclus.

Het actieonderzoek bestaat uit vier deelonderzoeken

- Blauwdruk voor methodiekontwikkeling
- Beschrijving van randvoorwaarden die nodig zijn om de werkwijze te kunnen realiseren
- Procesevaluatie
- Inzicht in de opbrengsten op deelnemersniveau

1.7. Huis van Herstel en Beperkt Beveiligde Afdeling

Het Huis van Herstel is vanwege de juridische inbedding aangemerkt als een experimentele pilot BBA. In de tabel hieronder staan een aantal inhoudelijke verschillen tussen het Huis van Herstel en de BBA benoemd:

Huis van Herstel	Beperkt beveiligde afdeling
Plaatsing op basis van problematiek	Plaatsing op basis van arbeidsmogelijkheden
Doel: deelnemers via een integraal traject op maat, dat wordt vormgegeven in een netwerkorganisatie van de PI Almelo, de 3RO en de Twente gemeenten, succesvol en veilig laten re-integreren.	Doel: gedetineerden via werk succesvol en veilig te laten re-integreren in de samenleving met als ambitie een betaalde baan na hun detentie.
Er zijn problemen op twee of meer leefgebieden en er is begeleiding en/of zorg nodig. De deelnemer komt hierdoor in principe niet in aanmerking voor een BBA.	De gedetineerde heeft tijdens de intramurale fase aantoonbaar actief gewerkt aan (minimaal) de basisvoorwaarde werk en inkomen
De deelnemer is gemotiveerd om actief te werken aan zijn problematiek en aan herstel in brede zin: eigen herstel, sociaal netwerk, slachtoffers en maatschappij. Groen gekleurd (goed) gedrag tijdens detentie is geen voorwaarde.	De gedetineerde is tijdens de intramurale fase voor 80 tot 100% van de tijd groen gekleurd (goed gedrag).
De deelnemer is Twentenaar of stroomt uit in Twente, waarbij er vooraf toestemming is van één van de Twentse gemeenten. Werken bij een externe werkgever is, indien dit passend is, mogelijk in de laatste twaalf maanden van de detentie. Op maximaal één uur reisafstand van het Huis van Herstel.	De gedetineerde heeft vooraf aan de plaatsing, samen met de casemanager PP/BBA, een goedgekeurde werkplek gevonden op maximaal één uur reisafstand.
De deelnemer kan tijdens de laatste achttien maanden van zijn detentie geplaatst te worden bij het Huis van Herstel.	De gedetineerde zit in de laatste vier weken tot twaalf maanden van de detentie, die minimaal 6 maanden duurt. De duur van het verblijf op de BBA is maximaal 1/6 deel van de opgelegde straf voorafgaand aan het moment waarop de gedetineerde in aanmerking kan komen voor de voorwaardelijke invrijheidstelling of de invrijheidstelling.
Er is begeleiding en/of zorg aanwezig. Arbeid, dagbesteding en/of opleiding is afgestemd op het maatwerktraject.	De gedetineerde besteedt minimaal 26 uur per week aan werk en/of opleiding.
Er is een activiteitenprogramma aanwezig, gericht op herstel en re-integratie.	Voor de gedetineerde is er geen activiteitenprogramma aanwezig. De gedetineerde dient zelf activiteiten te organiseren.
Het maatwerktraject loopt, waar nodig, door na de detentie.	

Sinds medio juni 2022 is het mogelijk om de BBA doelgroep te plaatsen in het Huis van Herstel. Begin februari 2023 is hier voor het eerst gebruik van gemaakt. Tot op heden zijn er vier gedetineerden in de BBA-setting bij het Huis van Herstel geplaatst.

1.8. Omstandigheden waarin het HvH opereert

“De operationele start van het Huis van Herstel vond plaats tijdens de COVID-19 periode in 2021. Hierdoor moesten diverse maatregelen worden genomen. Alle bewegingen van gedetineerden werden stilgelegd (verlof, overplaatsingen). Inrichtingen gingen “dicht” voor functionarissen die de inrichtingen wilden bezoeken. Er konden geen intakegesprekken plaatsvinden of gedetineerden worden bezocht. Alles diende digitaal te worden geregeld, voor zover mogelijk.

Op basis van groepsgröße, COVID--maatregelen en advies van de koersbewakers (programma Koers en Kansen) werd de groepsgröße van maximaal 8 deelnemers (in het eerste jaar) en 15 deelnemers in het tweede jaar) vastgesteld voor het Huis van Herstel. De afstandsmaatregelen golden ook voor het aantal personeelsleden dat tegelijkertijd aanwezig kon zijn op locatie.”

-Locatiemanager Huis van Herstel-

In 2021 is de wet Straffen en Beschermen ingevoerd. De ingrediënten hiervoor lagen al geruime tijd op de tekentafel. Toch bleek dit voor het Huis van Herstel een grote impact te hebben op diverse fronten.

- Er kwam er een overgangsregeling van drie jaar (per 1 december 2021) voor het penitentiair programma (PP). Concreet heeft dit als gevolg dat er door de Huis van Herstel doelgroep eerder wordt gekozen voor een PP-traject, omdat dit betekent dat zij eerder weer thuis zijn. Zij kiezen er dan niet voor om aan zichzelf te werken of aan herstel, maar om de laatste periode van detentie thuis door te brengen.
- De administratieve impact van de nieuwe wetgeving is omvangrijk. Alle instructies werden vernieuwd. Dit heeft geleid tot extra administratieve lasten, waar deze al groot waren. Zo ook voor de senior casemanagers binnen het Huis van Herstel. Zij voerden reeds een dubbele administratie, aangezien het project op een breder vlak werkt dan het standaard Detentie- & Re-integratieplan (waarmee in iedere PI wordt gewerkt).
- De selecties zijn sterk gestandaardiseerd. Hierdoor wordt er minder gebruik gemaakt van de eigen denkkraft van de casemanagers. De selectie voor project Huis van Herstel past niet goed in deze standaardisering, vanwege de afwijkende criteria. Er blijkt in de praktijk vaak geen tijd te zijn voor de casemanagers om zich expliciet te verdiepen in het project en kennis hierover te vergaren.
- Er ontstond ruis ten gevolge van het juridisch kader dat het project kreeg (BBA), waar hier wel heldere afspraken over waren gemaakt.⁷ Dit had diverse communicatieve gevolgen, zoals misverstanden bij verwijzers en selectiefunctarissen.

“Met de invoering van de wet Straffen en Beschermen is er een risicotaxatie en delictanalyse vereist bij het aanvragen van verlof en vrijheden voor gedetineerden die veroordeeld zijn voor een zeden- en/of geweldsdelict. Vanaf maart 2022 tot en met augustus 2022 hebben wij bij het Huis van Herstel hier de gevolgen van ondervonden. Een aantal deelnemers die extern werkten moesten per direct stoppen en alle vrijheden werden ingetrokken. De vraag naar risicotaxaties en delictanalyses was groter dan wat de psychologen in de PI's, die deze taxatie en analyse moeten maken, konden leveren. Ook potentiële deelnemers voor het Huis van Herstel werden hierdoor getroffen. ”

-Locatiemanager van het Huis van Herstel-

1.9. Koers en Kansen

Het Huis van Herstel is onderdeel van het (voormalige) programma Koers en Kansen binnen het ministerie van Justitie en Veiligheid. Koers en Kansen is een gezamenlijke aanpak om de sanctie

⁷ “We vinden het van belang dat hetgeen geleerd wordt in het Huis van Herstel bijdraagt aan ontwikkelingen in het hele gevangeniswezen. Het project moet daarom geen eiland worden. Dit is ook de reden voor onderbrenging bij het BBA-traject; het is heel waardevol dat de pilots plannen en ervaringen kunnen uitwisselen.” Uit Besprekpunten K&K- GW t.b.v. overleg 12 november 2019 (verslag)

uitvoering te vernieuwen. Justitie, zorg en gemeenten slaan de handen ineen voor effectievere sancties. De opzet van het Huis van Herstel past binnen de veranderlijnen van Koers en Kansen⁸:

- *Veilig dichtbij*
Er is sprake van een integrale verbinding met de gemeentelijke aanpak aangezien de gemeenten tevens ketenpartner zijn. Door gezamenlijk, integraal (DJI, gemeenten en reclassering), de in-door-en uitstroom zorgvuldig te monitoren komen kandidaten voor de kleinschalige voorziening in beeld en kan er geselecteerd worden. Informatie gestuurd werken staat centraal, zowel op het niveau van de voorziening als de individuele deelnemer.
- *Levensloop centraal*
Vanuit het herstelgericht werken (met als basis het Huis van Herstel) wordt gewerkt aan herstel van de deelnemer zelf en in de relatie met zijn omgeving. Het biedt een nieuwe start aan de gedetineerde met andere keuzes dan die van criminaliteit. Het beperkt de schade die al is veroorzaakt, verergering en/of nieuwe schade. Het betreft een proces gericht op het hervinden van de eigen identiteit, om van daaruit de regie op het leven te herpakken.
- *Vakmanschap voorop*
Professionals zijn bepalend voor het succes en moeten kunnen werken aan maatschappelijke resultaten. Middels vakmanschap worden medewerkers opgeleid voor het herstelgericht werken, maar ook het werken met specifieke doelgroepen, zoals mensen met een licht verstandelijke beperking. Professionaliteit gaat niet enkel om vakinhoudelijke kennis, maar ook om een professionele mindset waarin de medewerker, samen met directe collega's en ketenpartners, een optimale en positieve invulling weet te geven aan rol en de bijbehorende doelstellingen.

“Uw voorstel is innovatief voor wat betreft de methodiek: herstelgericht werken en de gekozen doelgroep. Uw projectvoorstel ziet namelijk op een lastige doelgroep (LVB, ISD en verwarde personen) die hulp nodig heeft om gemotiveerd te worden. Dat het projectvoorstel juist ziet op deze kwetsbare groepen, die meer aandacht mogen krijgen, is heel mooi en bovendien een insteek waarvan op landelijk niveau veel kan worden geleerd. De toeleiding naar werk of naar werk-ervangende, serieuze dagbesteding past goed binnen de kaders van de visie op gevangenisstraffen en het aanstaande wetsvoorstel voorwaardelijke invrijheidstelling.”

-Projectvoorstel Koers en Kansen Regio Oost Huis van Herstel-⁹

Per 1 december 2021 is het programma Koers en Kansen een nieuwe fase in gegaan, waarbij de innovatieve projecten gekoppeld zijn aan beleidsverantwoordelijken op het departement of bij een betrokken uitvoeringsorganisatie. Het project Huis van Herstel is binnen de Directie Sanctietoepassing en Jeugd overgedragen aan de afdeling Boetes en Detentie. Waar het programma Koers en Kansen het project Huis van Herstel heeft geholpen om zich tot een operationele en innovatieve organisatie te ontwikkelen, biedt deze overdracht de ‘reguliere’ beleidsafdeling nu een uitdaging om het innovatieve project Huis van Herstel tot volle wasdom te brengen.

2. Realisatie uitvoeringsdoelen

Zoals eerdergenoemd in paragraaf 1.2 is de hoofddoelstelling van het Huis van Herstel *een effectieve aanpak voor Twentse (ex-)gedetineerde burgers met complexe problematiek*. Hier horen de volgende uitvoeringsdoelen bij:

1. *De Twentse (ex-)gedetineerde burger staat centraal.*
2. *Een integrale aanpak van PI Almelo, 3RO, Twentse gemeenten en zorgpartners.*
3. *Regionale betrokkenheid van netwerkpartners en burgers.*

⁸ [Veranderlijnen | Over Koers en kansen | Sanctieuitvoering.nl](#)

⁹ Projectplan Koers & Kansen -Regio Oost Huis van Herstel. Kleinschalige voorziening in open setting bij PI Almelo. DJI-3RO. Versie: 1.2

In de praktijk hebben wij ervaren dat de term *complexe problematiek* begripsverwarring veroorzaakt. Daarom is besloten om te spreken van *'problematiek op twee of meer leefgebieden, waarbij begeleiding en/of zorg nodig is'*.

1. De Twentse (ex-)gedetineerde burger staat centraal.

In het Huis van Herstel wordt de deelnemer centraal gesteld. Dit start op het moment dat deelnemers worden geselecteerd. Selectie vindt niet plaats op basis van vertoond gedrag, maar op basis van de problematiek van de deelnemer. Er wordt hierbij op een andere manier naar gedrag gekeken. Afwijkend en/of negatief gedrag wordt gezien als onderdeel van de problematiek. Maatwerk staat centraal, vanaf de intake tot aan de zorg de detentie. De deelnemer is eigenaar van zijn trajectplan en prioriteert zelf zijn doelen. Waar nodig krijgt hij daarbij hulp van zijn begeleiders.

Een deelnemer in het Huis van Herstel heeft ter begeleiding een team van twee mentoren, een senior casemanager en een reclasseringswerker. Dit zijn voor hem vaste aanspreekpunten.

2. Een integrale aanpak van PI Almelo, 3RO, Twentse gemeenten en zorgpartners.

De integrale aanpak en regionale betrokkenheid van de PI Almelo, de 3RO, de Twentse gemeenten en de zorgpartners krijgt op verschillende manieren vorm in het Huis van Herstel. Deze samenwerking wordt verder beschreven in: *hoofdstuk 4. Evaluatie netwerkorganisatie en netwerksamenwerking*.

Ten aanzien van de deelnemers wordt er intensief samenwerkt met de drie reclasseringsorganisaties, de Twentse gemeenten en de zorgpartners. Vanuit de 3RO is er een vaste reclasseringswerker Tactus Verslavingszorg gedetacheerd naar het Huis van Herstel. De gemeenten wisselen elkaar af. De reclassering en de gemeenten zijn actief betrokken op casusniveau, nog voor de plaatsing van de deelnemer. Het advies ten aanzien van de plaatsing van een deelnemer (opgesteld door de weegtafel) komt in samenspraak met de reclassering, de betreffende gemeente en de politie tot stand. De zorgpartners komen in beeld op het moment dat er een eerste versie van een trajectplan met de deelnemer is opgesteld. Wanneer de deelnemer naar het Huis van Herstel gaat, kan veelal meteen de ambulante hulpverlening opgestart worden.

Binnen de Twentse gemeenten wordt er actief gekeken naar een herziening van de invulling van het beleid ten aanzien van nazorg detentie. De term 'nazorg' dekt niet de lading, omdat de gemeente vaak vroegtijdig in het traject van gedetineerden betrokken wordt. Er is een behoefte om integraal te werken en korte lijnen te onderhouden, zodat er meer inzicht in en grip op de hulpverleningstrajecten van (ex-) gedetineerde burgers komt. Op deze wijze kan meer adequaat invulling worden gegeven aan de regieverantwoordelijkheid van de gemeente na de detentie. Het model van het Huis van Herstel voorziet in bovenstaande behoefte en wordt derhalve beschouwd als een grote kans.

3. Regionale betrokkenheid van netwerkpartners en burgers.

Regionale partners die een relevante bijdrage kunnen leveren aan de re-integratietrajecten van de deelnemers worden op casusniveau betrokken. Aangezien iedere deelnemer (en problematiek) uniek is, betreft het hier een grote diversiteit aan netwerkpartners, naast de partners in de netwerkorganisatie. De organisaties voor ambulante hulpverlening zijn het meest in beeld omdat zij werkzaam zijn op locatie. Daarnaast wordt er ook veelvuldig samengewerkt met onder meer politie, wijkteams, woningbouwverenigingen, Perspectief Herstelbemiddeling en andere organisaties.

Daarnaast worden regionale partners in het netwerk ook betrokken bij activiteiten zoals deskundigheidsbevordering. Zo is er onlangs door Humanitas DMH een LVB Xperience gehouden, als opfrisser van een door MEE Veluwe gegeven training voor het omgaan met mensen met LVB-problematiek (2019). Ook ervaren wij dat organisaties bereid zijn om mee te denken met het Huis van Herstel, alsmede dat het Huis van Herstel wordt gevraagd om mee te denken met hen. Een voorbeeld van dit laatste is het ROC Twente, opleiding Begeleiding Specifieke Doelgroepen, die graag gebruik wilde maken van de specifieke expertise door samen met het team Huis van Herstel een workshop rondom rouwverwerking op te zetten voor de studenten, waarbij dit thema gezien zou worden vanuit het perspectief van een deelnemer als zijnde 'verlies door detentie'.

Ook wordt er goed en met veel enthousiasme gebruikt gemaakt van de door het Huis van Herstel georganiseerde activiteiten, zoals de netwerkbijeenkomsten, het diner pensant en de inspiratiemiddag met Toon Walravens. Toon is beleidsmedewerker bij de Woenselse Poort en een ervaringsdeskundige. Er is een documentaire gemaakt over zijn leven; zijn jeugd, hoe hij in de criminaliteit is beland en hoe hij daar weer uit is geraakt.

De omwonenden zijn vanaf de start bij het project betrokken geweest, middels de door het Huis van Herstel georganiseerde informatiebijeenkomsten (2018 en 2019). In 2021 waren bijeenkomsten niet aan de orde. Om de buurt te laten weten dat wij gestart waren is er daarom een kleine brievenbusattentie verstuurd met daarbij een attente brief. Na beëindiging van de COVID-maatregelen kon in 2022 een eerste fysieke buurtbijeenkomst worden georganiseerd op de locatie. Hierbij waren de deelnemers aanwezig, gaven zij een rondleiding en gingen zij in gesprek met de buurtbewoners. In het hier en nu wordt nagedacht over op welke wijze het Huis van Herstel burgers op actieve wijze kan betrekken. Meerdere deelnemers zullen ten tijde van de komende regionale netwerkbijeenkomsten in juni (op geheel vrijwillige basis) een actieve rol gaan vervullen. Zij gaan een workshop opzetten, voor de regionale netwerkpartners die dan te gast zijn, waarin zij ervaringen delen en gasten laten zien hoe hun traject eruitziet.

3. Deelnemers

3.1. Begeleiding en zorg deelnemer

Met betrekking tot de begeleiding en zorg van de deelnemer is het belangrijk om te noemen dat er ook externe partijen betrokken zijn. Indien behandeling geïndiceerd is (vanuit een gesprek tussen de psycholoog en deelnemer), komen externe partijen op locatie van het Huis van Herstel. Er wordt veel samengewerkt met Transfore (diagnostiek en behandeling), Trajectum (specifiek het FACT-team) en JusTact (Forensische Verslavingspolikliniek).

Aan het leefklimaat in het Huis van Herstel wordt veel aandacht besteed. De locatie van het Huis van Herstel is prikkelarm, huiselijk en deelnemers kunnen zich vrij op het terrein bewegen. Er wordt gebruik gemaakt van motiverende en krachtgerichte bejegening, wat maakt dat er regelmatig verschillende groepsactiviteiten onder begeleiding plaatsvinden, zoals koken, wandelen, fietsen en sporten. Daarnaast is er bijvoorbeeld een vast moment waarbij de deelnemers met een begeleider naar de winkel gaan, om te wennen aan het weer deelnemen aan de maatschappij.

De overgang vanuit reguliere detentie naar de maatschappij is in veel gevallen te groot. Het merendeel van de deelnemers is, zelfs na een kortere detentie, angstig en onzeker. Vanuit het Huis van Herstel vindt er een naadloze overgang plaats. Zo is ook een kennismaking met een eventuele vervolginstelling al gerealiseerd tijdens de detentie, middels een aantal voorbereidende bezoeken en gesprekken binnen het Huis van Herstel en op de nieuwe locatie.

De deelnemers van het Huis van Herstel gaan in de eerste periode van hun verblijf aan het werk in de Fabriek, een arbeidslocatie van de PI Almelo. Wanneer deelnemers niet geschikt zijn voor het werken in de Fabriek wordt er een andere werkplek of dagbesteding voor en met hen gezocht. Een voorbeeld hiervan is de groenvoorziening op het eigen terrein. De deelnemers die in de laatste fase van hun detentie zitten (het laatste jaar of korter) kunnen aan het werk bij een externe werkgever.

“Het verschil betreffende de begeleiding van deelnemers ten opzichte van gedetineerden in de gevangenis, is dat deze intensiever is. Er is meer tijd en ruimte voor contactmomenten, hierdoor worden er diepere gesprekken gevoerd. De eigen persoonlijkheid van deelnemer komt meer naar voren. De deelnemer kan in het Huis van Herstel meer zichzelf zijn zonder de druk te voelen van het verblijf op een afdeling in de gevangenis. Op het Huis van Herstel oefenen we met de zelfredzaamheid passend bij de deelnemer. Hij is zelf verantwoordelijk om gemaakte afspraken na te komen. Hij heeft toegang tot zijn eigen netwerk en internet. Hij kan zelfstandig zaken regelen, dan wel met begeleiding zoals het aanvragen van DigID, opstarten zorgverzekering, solliciteren, inschrijven woningstichting enz.”

-Zorg- en behandelingsrichtingswerker-

3.2. Re-integratie doelen van de deelnemer

Voordat een deelnemer naar het Huis van Herstel kan, wordt hij geacht een motivatiebrief schrijven met daarin doelen waar hij aan wil werken. Hij mag daarbij geholpen worden. Tijdens het intakegesprek wordt hij bevraagd op deze brief. Op basis van eerdere ervaringen is het intakegesprek uitgebreid. Er vinden twee bezoeken plaats aan de potentiële deelnemer, dit is uitgebreid omdat er zo vanuit verschillende disciplines een betere weging gemaakt kan worden of de potentiële deelnemer geschikt is voor het Huis van Herstel. Bij het eerste gesprek gaan een reclasseringswerker en een senior casemanager naar de PI waar hij verblijft, bij het daaropvolgende gesprek zijn een ZBIW'er en psycholoog aanwezig.

Als een deelnemer geplaatst wordt in het Huis van Herstel wordt hij gekoppeld aan twee mentoren. Samen met de mentoren maakt de deelnemer een krachteninventarisatie. Vanuit deze krachteninventarisatie formuleert de deelnemer de doelen waar hij aan wil werken. In het actieplan wordt concreet verwoord wat er voor nodig is om dit doel te behalen, wie dit gaat doen en wanneer dit wordt gedaan. Tweewekelijks vinden er mentorgesprekken plaats met een of beide mentoren (ZBIW-ers), daarin wordt met de deelnemer over de (praktische) doelen gesproken. Zes wekelijks wordt in het deelnemersoverleg met de verschillende disciplines (casemanager, reclasseringswerker, mentor/ZBIW en psycholoog) van het Huis van Herstel besproken of het uitvoeren van de gestelde doelen volgens schema verloopt. Dit is mede onderdeel van het Detentie en Re-integratieplan (D&R-plan). De voortgang en doelen worden middels het trajectplan (zorg en veiligheidsplan) uitgewisseld met de netwerkpartners om voortgang te kunnen monitoren.

Voorafgaand aan het deelnemersoverleg vindt er een trajectgesprek plaats, geïnitieerd door de casemanager. Dit trajectgesprek is breder opgezet dan in de PI. In het trajectgesprek van het Huis van Herstel wordt bijvoorbeeld ook het sociaal netwerk van de deelnemer uitgenodigd. Afhankelijk van de fase waarin de deelnemer zich bevindt wordt daarnaast ook de betrokken netwerkpartner uitgenodigd.

“We zien dat onze deelnemers gemotiveerd zijn om te veranderen en hier ook graag hulp en ondersteuning bij willen. Als voor het behalen van een doel het nodig is dat er behandeling wordt gestart, dan wordt dit door mij aangevraagd. Door de nauwe samenwerking vanuit het Huis van Herstel met de forensische GGZ en verslavingszorg (Transfore, Trajectum LVB en JusTact) is het mogelijk om deelnemers vrijwel direct na plaatsing kennis te laten maken met een behandelaar en de behandeling te starten. Deze gesprekken vinden op locatie plaats en kunnen worden voortgezet als ze uitstromen bij het Huis van Herstel. Omdat het Huis van Herstel een meer open setting is, kunnen deelnemers hetgeen zij geleerd hebben beter (dan vanuit de PI) oefenen in de praktijk. Ook geeft de locatie de mogelijkheid om het netwerk en naasten te betrekken bij de behandeling en de dagelijkse begeleiding.”

-Psycholoog Huis van Herstel-

Aan het begin van de operationele fase van het project hebben wij ervaren dat het opstellen van re-integratiedoelen binnen het Detentie & Re-integratieplan van de deelnemer (in de PI's) moeizaam ging. Enerzijds omdat de wet Straffen en Beschermen net was ingevoerd. Casemanagers waren hier nog zoekende in. Anderzijds was de formulering¹⁰ van het begrip *complexe problematiek* verwarrend. Dit begrip is breed te interpreteren en daardoor moeilijk te koppelen aan een concreet re-integratiedoel. In de loop der tijd is het begrip complexe problematiek aangepast naar problematiek op twee of meer leefgebieden', waarbij begeleiding en/of zorg nodig is. Inmiddels worden de re-integratiedoelen steeds vollediger en scherper geformuleerd door de casemanagers van de zendende inrichtingen. Zeker de PI's in de regio (Almelo, Veenhuizen, Zutphen, Arnhem) weten inmiddels goed wat er aangeleverd moet worden om een deelnemer te kunnen plaatsen.

¹⁰ Dit is enkel een wijziging in formulering, dit betreft niet de inhoud van de criteria voor de doelgroep.

3.3. Trajectgesprekken

In het Huis van Herstel worden trajectgesprekken gevoerd naar aanleiding van de door de deelnemer geformuleerde re-integratiedoelen. Deze worden tijdens dit gesprek verder uitgediept en concreet gemaakt. De vervolgacties die ontstaan naar aanleiding van de gestelde doelen worden direct opgepakt door alle betrokken partijen. Hierdoor wordt het voor de deelnemer en andere betrokkenen zichtbaar wie wat moet doen, wat er van eenieder wordt verwacht. Op voorhand wordt er gekeken welke partijen er uitgenodigd worden voor het gesprek, afhankelijk van de bespreek- en aandachtspunten van het trajectgesprek.

Casus A.

Bij het laatste trajectgesprek voor deelnemer A. waren diverse betrokken partijen (senior casemanager, mentor, broer en vader, reclasseringswerker van Tactus, psycholoog, de nazorgcoördinator van de gemeente Almelo, behandelaar van JusTact) aangesloten. Samen wordt gekeken hoe A. het beste kan starten in een penitentiair programma. Er wordt besproken wat al goed geregeld is en wat er nog geregeld moet worden. Doordat de vader en broer van A. gedurende het hele traject zijn meegenomen zijn zij op de hoogte van de zaken die geregeld moeten worden. A. gaat bij zijn broer in huis wonen, zijn broer weet dat A nog zijn zorgverzekering moet activeren en zich moet inschrijven op het adres. Hij kan hem hierbij helpen. Daarnaast hebben de vader en broer nu ook een gezicht bij de persoon die verantwoordelijk is voor het reclasseringstoezicht van A. Het contract met de werkgever van A. was nog niet rond, doordat de nazorgcoördinator van de gemeente aanwezig was bij het trajectgesprek, was deze op de hoogte van zijn situatie betreffende een eventuele uitkering. Omdat A. nog schulden open had staan bij de gemeente kon in het trajectgesprek met de nazorgcoördinator, de vader en broer en A. een plan gemaakt worden hoe dit aangepakt wordt. De behandelaar van JusTact heeft voor A. een signaleringsplan opgesteld, doordat de vader en broer van A. aanwezig waren bij het trajectgesprek, weten zij nu ook hoe dit plan werkt.

De trajectgesprekken in het Huis van Herstel worden breder vormgegeven dan de trajectgesprekken in de gesloten setting. In het Huis van Herstel is de betrokkenheid van het sociaal netwerk bij het trajectgesprek belangrijk, waar mogelijk zelfs standaard. Hierdoor (ont)staat er een compleet beeld van het netwerk rondom de deelnemer. De lijnen met de verschillende organisaties zijn kort, waardoor er snel geschakeld kan worden. Betrokken organisaties krijgen direct de benodigde informatie en zijn inhoudelijk op de hoogte van de casus. Voor de deelnemer is het fijn om een gezicht te zien bij de betrokken hulpverlener. Zo weet hij wat er van hem verwacht wordt en met wie hij te maken heeft. Het voordeel van het Huis van Herstel is dat de betrokken partijen gemakkelijk op locatie kunnen komen.

Casus E.

Tijdens het trajectgesprek van E. werd gesproken met hem, zijn partner, senior casemanager Huis van Herstel, senior casemanager PP en de mentoren (ZBIW'ers) over de keuze om met PP te gaan of tot het einde van detentie in het Huis van Herstel te blijven. Wanneer E. in het Huis van Herstel blijft kan hij ook naar een externe werkgever en wordt gewerkt met verlofmomenten tot het einde van zijn detentie. De thuissituatie van E. speelt hier een belangrijke rol, er zijn drie kinderen thuis die moeten wennen aan de nieuwe situatie wanneer E. weer thuiskomt. In het trajectgesprek is met de partner en E. gesproken over wat het PP-traject inhoud en aan welke voorwaarden hij zich moet houden. E heeft er uiteindelijk voor gekozen om tot het einde van zijn detentie in het Huis van Herstel te blijven en niet met PP te gaan. Vanuit het Huis van Herstel bouwt E zijn terugkeer op doormiddel van lang en kort verlof, zo kan iedereen stap voor stap wennen.

“In het Huis van Herstel gaan we intensiever om met de re-integratiedoelen van de deelnemer. Om de transitie van detentie naar de maatschappij soepeler te laten verlopen worden hier ook betrokken netwerkpartners bij betrokken. Zo wordt er een betere fundering gecreëerd. Ervaring leert dat veel frustraties bij gedetineerden op een afdeling van de gevangenis, komen door de communicatie met casemanagers/ netwerkpartners. Deze verloopt afstandelijk, middels sprekersbriefjes. Bij het Huis van Herstel is de setting meer open en zijn alle aanspreekpunten makkelijker aanspreekbaar. Dit neemt veel frustraties weg en hierdoor krijgt de deelnemer meer het gevoel zelf onderdeel te zijn van zijn eigen re-integratie.”

-Zorg- en behandelingsrichtingswerker-

3.4. Overzicht deelnemers Huis van Herstel

	2021	2022	2023 (t/m 24 april)
Ingestroomd	15	13	2
Uitgestroomd na detentie	3	4	0
Uitgestroomd met PP	4	5	3
Teruggeplaatst	2	3	1

De afgelopen jaren hebben wij deelnemers gehad met zeer uiteenlopende problematiek zoals:

- Deelnemer met verslavingsproblematiek (drugs) en een verstoorde relatie binnen zijn sociale netwerk, trauma.
- Deelnemer met LVB-problematiek met verslavingsproblematiek (drugs), schulden en zonder vaste woon of verblijfplaats, trauma.
- Gehospitaliseerde deelnemer met verslavingsproblematiek zonder vaste woon of verblijfplaats, trauma.
- Deelnemer met ernstige verslavingsproblematiek in het verleden, geweldsincidenten, geen sociaal netwerk, analfabetisme, schulden, trauma.
- Deelnemer met verslavingsproblematiek, persoonlijkheidsproblematiek, trauma, geen vaste woon of verblijfsplaats.
- Moeilijke relatie met ex-partner (geen contact kind), schulden, geen vaste woon of verblijfsplaats.
- LVB, agressie problematiek (hoog risico), geen vaste woon/ verblijfplaats, schulden.
- Verslavingsproblematiek (alcohol/drugs), LVB.
- Opgegroeid in pleeggezinnen en jeugdinrichtingen, angstig gehecht, moeizaam in relatie en bejegening, schulden, geen vaste woon/verblijfplaats.

In hoofdstuk 3.7. *Uitstroom omstandigheden* worden een aantal casusvoorbeelden verder uitgewerkt.

3.5. Maatwerk in sancties

Het Huis van Herstel kent tot op heden zowel succesverhalen als terugplaatsingen. De afgelopen jaren is er veel ervaring opgedaan met deelnemers, wat maakt dat er nog betere inschattingen kunnen worden gemaakt ten aanzien van kansen en risico's. Dit heeft ons geleerd dat maatwerk op casusniveau essentieel is, ook op het gebied van disciplinair straffen, aangezien de gevolgen hiervan groot kunnen zijn: Een disciplinaire straf leidt tot degradatie. Een terugplaatsing betekent voor de deelnemer het einde van zijn deelname aan het project Huis van Herstel.

Wij gaan hier bewust mee om, aangezien wij werken met een doelgroep met problematiek. Afhankelijk van de problematiek kan terugval gezien worden als onderdeel van het hersteltraject. Dit laat opnieuw zien dat zorg en veiligheid niet twee gescheiden eenheden zijn, maar samenhangen. Hierin dient een balans te worden gevonden om tot een succesvol re-integratietraject van deelnemers met problematiek.

Voorbeeld: Wanneer een deelnemer in het Huis van Herstel met verslavingsproblematiek de eerste keer positief scoort op softdrugs krijgt hij een voorwaardelijke straf, omdat terugval gezien wordt als iets dat hoort bij de ziekte verslaving. Het sanctiebeleid op grond van het Dagprogramma, Beveiliging en Toezicht op maat (DBT) binnen de PI's laat echter geen ruimte voor maatwerk. Dit maatwerk valt daarmee onder de experimenteerruimte van het project.

3.6. Instroomproces

Na de bepaling van de doelgroep zijn er in de voorbereidingsfase ook steekproeven gehouden ten aanzien van de omvang van de potentiële doelgroep. Tijdens de steekproef (pré-COVID) kwamen er gemiddeld 90-100 potentiële deelnemers in beeld.

Het Huis van Herstel kent een aantal overlegvormen waarbij de instroom van deelnemers van het Huis van Herstel wordt besproken. Het instroomoverleg is een wekelijks overleg waarbij dossieronderzoek gedaan wordt door verschillende disciplines in het Huis van Herstel (psycholoog, senior casemanager, reclasseringswerker, locatiemanager) over potentiële deelnemers. Wanneer een potentiële deelnemer in het instroomoverleg positief wordt bevonden wordt deze aansluitend besproken bij de weegtafel. Bij het weegtafeladvies zijn politie, gemeente en de disciplines van het instroomoverleg betrokken. De lijnen met deze partners zijn kort, regelmatig wordt er vanuit de nazorgcoördinator van de gemeente een potentiële deelnemer aangedragen.

Vanwege de COVID-maatregelen zijn er in 2020 geen deelnemers ingestroomd in het Huis van Herstel. In 2021 is de gewenste instroom van deelnemers in het Huis van Herstel gesteld op maximaal acht deelnemers tegelijk. Dit op advies van de Koersbewakers in verband met de opbouw van het project en de maatregelen vanwege COVID-19. De aantallen waren lager dan beoogd met gemiddeld zes deelnemers per maand. Om te komen tot het beoogde aantal is er in 2022 ingestoken op meer gestructureerd en sturend werken, waardoor er beter aangesloten wordt op (deze complexe) processen in de uitvoeringspraktijk en het sturen op deadlines en termijnen. Zo is er een stappenschema opgezet voor verwijzers om snel te kunnen zien of iemand in aanmerking komt voor het Huis van Herstel. Er wordt actief gestuurd op een optimale aansluiting op het multidisciplinair overleg (MDO) binnen de PI's. Ook wordt er volop aandacht besteed aan voorlichtingen en netwerken en gaan collega's van het Huis van Herstel regelmatig naar diverse PI's om hier voorlichting te geven over het Huis van Herstel.

De resultaten van deze interventie was in het voorjaar van 2022 zichtbaar in de groei van het aantal geplaatste deelnemers en een significante groei onder potentiële deelnemers. Gelijktijdig werd als gevolg van de Wet Straffen en Beschermen, waarin opgenomen is dat voor gedetineerden met ernstige zeden- en geweldsdelicten altijd een risicotaxatie en een delictanalyse dient te worden opgemaakt alvorens vrijheden kunnen plaatsvinden, dit verbeterde proces verstoord. Dit werd veroorzaakt doordat er onvoldoende capaciteit was bij inrichtingspsychologen die deze risicotaxaties en delictanalyses zouden kunnen afgeven, wat in april/mei pas echt zichtbaar effect had. Medio september 2022 kwam de Directie GW/VB met een escalatiemodel, dat de rem op plaatsingen in het laatste kwartaal van 2022 wegnam.

De bestaande systemen binnen DJI faciliteren het instroomproces van het Huis van Herstel niet. Zo is er bijvoorbeeld geen proces ondersteunend systeem om de doelgroep te filteren. Het gevolg is dat in het Huis van Herstel lijsten handmatig doorgenomen moeten worden. Dit gebeurt met behulp van informatie uit verschillende systemen, iets wat erg tijdrovend is. Onlangs is uit intern onderzoek door het hoofdkantoor Divisie GW/VB gebleken dat een groot deel van de adresgegevens die geregistreerd staan binnen de systemen van GW (de basis voor de lijsten die het project ontvangt) onbetrouwbaar is. Dit heeft een aanzienlijke invloed op de lijsten met potentiële deelnemers die het Huis van Herstel vanuit het hoofdkantoor krijgt aangeleverd. Hierdoor mist het project een groot aantal potentiële

deelnemers voor het Huis van Herstel. Om een meer adequaat overzicht te krijgen van alle potentiële deelnemers wordt aan de Twentse gemeenten gevraagd om alle ontvangen detentiemeldingen¹¹ naar het Huis van Herstel door te zetten.

Het is nog niet in alle PI's bekend dat gedetineerden die uitstromen in Twente mogelijk in aanmerking komen voor plaatsing binnen het Huis van Herstel. Dit komt gedeeltelijk door onbekendheid van de locatie zelf. Een locatie in Almelo spreekt in het algemeen een medewerker in de PI Zaanstad minder aan dan een locatie in Amsterdam, omdat er in verhouding minder Twentse gedetineerden verblijven en het geografisch aan de andere kant van Nederland ligt.

Ook alle veranderingen met de invoering van de wet Straffen en Beschermen spelen een rol; extra administratieve druk door verzwaring van de administratieve lasten, ook op processen aangaande het taxeren, inschatten en borgen van risico's.

Bij rapportages en adviezen in het algemeen zien wij dat kwaliteitseisen met regelmaat niet worden behaald. Hierdoor stagneert de intakeprocedure, omdat er aanvullend advies of onderzoek moet worden gedaan. Binnen het plaatsingsproces zijn er verschillende disciplines van diverse organisaties die zich bezighouden met zwaarwegende adviezen. Eenieder verstrekt advies op basis van eigen interpretatie van veiligheidscriteria, en doorloopt een eigen tijdsplan om dit af te handelen. Ook dit vertraagt het intakeproces. Hoewel er regelmatig gesprekken zijn gevoerd met diverse leidinggevenden, aan de hand van voorbeelden, over de kwaliteit van rapportages en adviezen in het algemeen blijkt de praktijk weerbarstig. Het betreft namelijk een aanzienlijke groep van verwijzers, rapporteurs en adviseurs in meerdere organisaties en werkzaam op vele locaties die extra aanwijzingen zouden moeten krijgen. Daarbij is het leveren van kwaliteit een onderwerp waar iedere organisatie zelf ook al op stuurde.

De overgangsregeling van het penitentiair programma (PP) maakt het voor onze doelgroep aantrekkelijker om het resterende deel van de straf 'buiten' met een enkelband uit te zitten, in plaats van in het Huis van Herstel. Dit beeld wordt bevestigd door (potentiële) deelnemers en casemanagers. De verwachting is dat na afloop van deze overgangsregeling (december 2024) de instroom van het Huis van Herstel een stuk hoger zal zijn.

De wet Straffen en Beschermen motiveert gedetineerden niet om over hun problematiek te praten. Bij goed gedrag en weinig problemen krijgen gedetineerden namelijk meer vrijheden. Het Huis van Herstel moedigt gedetineerden juist aan om aan de slag te gaan met hun problematiek. Deze ontwikkeling maakt dat er gedetineerden 'onzichtbaar' blijven, die goed in het Huis van Herstel zouden passen. Om ook deze groep te bereiken worden er korte filmpjes gemaakt met (oud)deelnemers, die gebruikt kunnen worden voor voorlichting aan gedetineerden. Ook is er een en ander op de kabelkrant geplaatst in de PI Almelo. Andere PI's worden benaderd met de vraag of zij bereid zijn hier navolging aan te geven. Verder wordt gekeken of (oud)deelnemers mee kunnen naar de PI's voor voorlichting aan personeel en gedetineerden. De PI Almelo heeft hiervoor reeds toestemming verleend.

Herhaaldelijk is gebleken dat een selectiefunctionaris, ondanks de experimenteerruimte binnen het project Huis van Herstel, het selectieadvies beoordeelt (of de termijnen hanteert) zoals beschreven in het juridisch kader BBA, en niet op de problematiek van potentiële deelnemer (of de termijnen van plaatsing van het Huis van Herstel). Hierdoor zijn een aantal deelnemers, ten koste van hun traject, onnodig laat geplaatst in het Huis van Herstel. Ook vallen in sommige gevallen potentiële deelnemers hierdoor af. Een deelnemer besluit veelal niet tegen het besluit van de selectiefunctionaris in beroep te gaan, aangezien dit veel tijd kost en hij dan al naar buiten kan met een penitentiair programma. Ook komt het voor dat een geschikte kandidaat wordt afgewezen door een selectiefunctionaris, omdat de

¹¹ De detentiemeldingen worden gevuld vanuit een ander systeem, dat automatisch adressen van instellingen en PI's negeert als woonadres.

ernst van de problematiek en de gevolgen ervan niet worden gezien of niet op waarde worden geschat. Vanuit het Huis van Herstel is er een vaste contactpersoon bij de selectiefunctionarissen. Hierdoor is de lijn kort en wordt geprobeerd het proces zo goed mogelijk te stroomlijnen. Door de huidige indeling van de DIZ komen er desondanks met regelmaat selectieadviezen voor het Huis van Herstel bij andere selectiefunctionarissen terecht. Het is van belang dat de onderbouwing van een afwijzing goed beschreven is, omdat dit invloed heeft op de beeldvorming van het Huis van Herstel. Wanneer iemand een geschikte kandidaat lijkt maar wordt afgewezen kan dit een negatieve invloed hebben op de beeldvorming van de casemanager in de zendende inrichting, zo is gebleken.

3.6.1. Voorbeelden afgewezen potentiële deelnemers

Casus	Reden afwijzing	Afwijzer
<p>De belangrijkste criminogene factoren lijken gelegen in familierelaties en psychosociaal functioneren. Op praktisch gebied lijken zich weinig problemen voor te doen; betrokkene heeft huisvesting geregeld, kan weer aan het werk in het bedrijf van zijn schoonzoon en zal daaruit een inkomen kunnen genereren. Naar aanleiding van onderhavig feit kampt betrokkene met PTSS-klachten waar hij wekelijks gesprekken over voert met psycholoog van Transfore. Betrokkene is afsprakenrouw en zijn klachten zijn afgenomen. Zijn gezin en houding zijn belangrijke beschermende factoren. Ondanks zijn justitieel verleden lijkt de heer oprecht in zijn wil om uit de criminaliteit te blijven.</p>	<p>Ongeschikt, vanwege zijn nieuwe vonnis is de duur van zijn straf te kort geworden voor plaatsing het Huis van Herstel.</p>	<p>Instroomoverleg Huis van Herstel</p>
<p>Betrokkene is in hoger beroep veroordeeld tot een gevangenisstraf van 24 maanden waarvan 6 maanden voorwaardelijk met een proeftijd van 3 jaar. Het betreft een zedenzaak. Betrokkene is een first-offender. Alle risico's (o.a. recidive, letselschade, onttrekking aan voorwaarden) worden ingeschat op laag. Heeft last van straatvrees, angsten en paniek waar hij mee wil 'oefenen' in meer open setting. Daarnaast dient er aandacht besteed te worden aan huisvesting.</p>	<p>Onvoldoende gemotiveerd waarom er voor de onzekerheden op dit moment van de detentie al hulp nodig heeft in de setting van het Huis van Herstel. De re-integratiedoelen zien onder andere op dagbesteding, huisvesting en sociaal netwerk en inhoudelijk wijken zij niet veel af van die van de gemiddelde gedetineerde. Het is dan ook onduidelijk waarom hij niet tijdens zijn verblijf in een reguliere setting aan deze re-integratiedoelen zou kunnen werken. Ook is niet gebleken waarom het re-integratietraject niet vanuit een BBA en dus via een regulier traject van re-integratie via arbeid kan verlopen.</p>	<p>Selectiefunctionaris. Positief weegtafel advies, het Openbaar Ministerie heeft het aanvankelijke positieve advies herzien en negatief geadviseerd.</p>
<p>Betrokkene heeft een uitgebreid justitieel verleden. Ernstige verslaving. Het delict heeft ook plaatsgevonden onder invloed van middelen. Inschatting van risico's door reclassering: recidive: hoog, Letselschade: gemiddeld en risico op onttrekking wordt ingeschat op hoog. Is veroordeeld voor inbraak in Enschede.</p>	<p>Voor nu lijkt de tijd te kort en lijkt er weinig kans op een succesvol verblijf in het Huis van Herstel. Wellicht krijgt hij de ISD-maatregel opgelegd. Er is te groot risico op terugval (reclasseringsadvies). Er wordt een klinische behandeling geadviseerd.</p>	<p>Instroomoverleg Huis van Herstel.</p>
<p>Betrokkene is veroordeeld voor overtreding Opiumwet, is in Duitsland veroordeeld tot gevangenisstraf van 3 jaar en 9 maanden. Er is sprake van zwakbegaafdheid. Is in het verleden veroordeeld tot tbs met voorwaarden. Risico's worden ingeschat op gemiddeld en laag-gemiddeld. Geeft aan vriendin in Almelo te hebben waar hij eventueel tijdens verlopen terecht kan.</p>	<p>Negatief weegtafel advies, betrokkene stond niet ingeschreven bij de gemeente Almelo (maar bij Transfore) en kon hierdoor niet uitstromen in de gemeente Almelo.</p>	<p>Weegtafel Huis van Herstel door de gemeente</p>

3.7. Uitstroom omstandigheden

Hieronder staan een aantal voorbeelden waarbij de netwerkorganisatie Huis van Herstel een bijdrage heeft geleverd aan de uitstroom van deelnemers uit detentie.

Een deelnemer met verslavingsproblematiek heeft, tijdens en na zijn verblijf, bij ons de Leefstijltraining gevolgd en positief afgerond. Het contact met zijn moeder en stiefvader is hersteld gedurende zijn verblijf. Belangrijk, omdat hij na detentie bij hen ging wonen. Ook zijn vriendin bleek een steunende factor tijdens het gehele traject bij het Huis van Herstel, alsmede daarna. Hij heeft sinds zijn uitstroom, ruim een jaar geleden, een vaste baan. Betrokkene wil in de toekomst aan het werk als ervaringsdeskundige, maar heeft helder voor ogen dat hij eerst zijn eigen zaken op orde moet hebben, voordat hij een opleiding tot ervaringsdeskundige kan volgen. Onlangs gaf hij aan schuldenvrij te zijn en dat het bewind wordt opgezegd. Sinds zijn uitstroom is er nog steeds contact met hem. Hij helpt ons, vanuit zijn eigen ervaringen met het Huis van Herstel, regelmatig met voorlichting.

Een deelnemer met sociale problemen is na detentie beschermd gaan wonen op een woonlocatie van de JP van den Bent Stichting. Hij had een klein sociaal netwerk en heeft tijdens zijn verblijf bij het Huis van Herstel geoefend met verlopen naar zijn partner. Voor het welzijn van hen beide en de rust in hun relatie is er voor gekozen om begeleid te wonen en de relatie op afstand te onderhouden. In de periode na zijn uitstroom naar de JP van de Bent Stichting in Enschede is er laagdrempelig contact gebleven om de overstap minder groot te maken. Enkele collega's van het Huis van Herstel kwamen in toerbeurten op de koffie en ook is er af en toe nog telefonisch contact. Voor de overdracht naar de reclassering is ervoor gekozen om een koffiemoment met Huis van Herstel collega's te combineren met de eerst meldplicht bij de reclassering. Zo kon er mondeling een overdracht plaatsvinden op locatie. Het reclasseringstoezicht en het wonen aldaar verlopen tot op heden goed.

Een deelnemer met schulden is na een lange zoektocht naar huisvesting met een penitentiair programma gegaan. Dit had nogal wat voeten in de aarde, omdat alle kamers die werden aangeboden voor verhuur uitgeleefd waren of in een negatief beoordeeld milieu gevestigd waren, waardoor alle aanvragen door de reclassering in overleg met de wijkagent werden afgekeurd. Na een gesprek met een wijkagent over het belang van re-integratiedoelen, een penitentiair programma en een woonplek, is een geschikte kamer goedgekeurd. De deelnemer heeft regelingen getroffen met betrekking tot zijn schulden, heeft met zijn ex-partner een omgangsregeling voor contact met zijn dochter getroffen en woont zelfstandig. Tevens heeft hij zelfstandig een betaalde baan gevonden. Hier is hij nog steeds werkzaam. Ook wordt met hem nog laagdrempelig contact onderhouden, telefonisch dan wel via WhatsApp, en zal hij ook zijn medewerking verlenen aan het maken van voorlichtingsmateriaal.

Een deelnemer, bekend met LVB-problematiek en drugsgebruik, heeft duidelijk voor ogen dat hij een eigen plekje wil. Hij weet ook dat dit moeilijk gaat worden gezien zijn eerdere huurachterstanden en de geluidsoverlast dat hij heeft veroorzaakt. De deelnemer is aan het begin wat nors in het contact. Later laat hij de begeleiding meer toe en kan hij ook adviezen en hulp aannemen. Hij heeft door dat hij niet alles alleen hoeft te regelen. Het was voor hem ook belangrijk om een baan te vinden. Dit doel is in het Huis van Herstel behaald. Hij kreeg een vast contract bij een groot schoonmaakbedrijf. Wat betreft zijn uitgavenpatroon gaf hij aan hulp nodig te hebben. Tijdens zijn verblijf in het Huis van Herstel is de bewindvoering opgestart. Ook heeft hij de Leefstijltraining afgerond. De deelnemer was in de eindfase gemotiveerd om handvaten aan te nemen en zichzelf te ontwikkelen, alleen kwam hij hierin zijn eigen beperkingen tegen. Uiteindelijk zag hij dit en kon hij hierover in gesprek gaan. Betrokkene heeft het Huis van Herstel afgesloten met een eigen plekje in de stad waar hij wilde wonen en een vast contract bij een schoonmaakbedrijf.

4. Evaluatie netwerkorganisatie en netwerksamenwerking

De regionale netwerkorganisatie Huis van Herstel is bij uitstek een voorbeeld van het Bestuurlijk Akkoord Re-integratie (ex-) justitiabelen 'Kansen bieden voor re-integratie' (2019) in uitvoering.

De duurzame regionale netwerkorganisatie Huis van Herstel draagt vanuit ontschotting tussen de domeinen (justitie, zorg en sociaal domein) bij aan de gezamenlijke maatschappelijke opgaven aangaande de re-integratie van (ex-)gedetineerden. Denk hierbij aan zorg, toeleiding naar beschermd wonen, veilige samenleving, maatschappelijke participatie, verminderen van overlast en naar verwachting lagere kosten voor de maatschappij. Het project richt zich op een inclusieve samenleving en er wordt integraal en regionaal regie en grip gehouden op de doelgroep die begeleiding en/of zorg behoeft. Het kernteam van het Huis van Herstel staat centraal in deze samenwerking, op beleidsniveau. Vanuit hier communiceren de partners van de verschillende organisaties met hun collega's in de stuurgroep en op uitvoeringsniveau. De samenwerking met het netwerk wordt als zeer positief ervaren. De lijnen zijn kort en men weet elkaar goed te vinden, zowel op uitvoerend niveau als op beleidsmatig niveau.

In 2022 hebben diverse regionale netwerkbijeenkomsten plaatsgevonden. Tijdens deze bijeenkomsten met bestuurders, burgemeesters, wethouders, beleidsmakers, operationele managers en uitvoerders kwam naar voren dat het Huis van Herstel aansluit op de behoeften betreffende een integrale regionale samenwerking gericht op de re-integratie van (ex-)gedetineerde burgers. Het Huis van Herstel draagt bij aan een complexe maatschappelijke opgave namelijk: "Hoe brengen we gedetineerden succesvol terug in de samenleving? En hoe zorgen we dat ze daar normaal en duurzaam kunnen functioneren? "

*"Onze gedetineerde burgers zouden allemaal via jullie moeten uitstromen."
- Twentse burgemeester-*

De complexe maatschappelijke opgaven die de netwerkpartners van het Huis van Herstel delen kunnen concreet worden geformuleerd in onderstaande (gezamenlijke) behoeften.

- Het verminderen van recidive middels een succesvolle re-integratie en resocialisatie van (ex-)gedetineerden.
- Kwaliteitsverbetering (en continuïteit) van zorg na detentie voor ex-gedetineerden die zorg behoeven.
- Een soepele overgang van een behandeling in een gedwongen kader naar behandeling of begeleiding in een vrijwillig kader.
- Krachten en expertise van de netwerkpartners bundelen om tot een sluitende aanpak voor (ex-)gedetineerde burgers te komen, die begeleiding en/of zorg behoeven (duurzaam herstel).
- Een integrale, transparante en adequate werkwijze in samenwerking met de diverse partners in het brede netwerk, zowel tijdens als na de detentie.
- Aandacht voor de totstandkoming en de uitvoering van een adequaat plan van aanpak, een adequate indicatiestelling en plaatsing bij je juiste zorgaanbieder.
- Een operationele regionale netwerkorganisatie met een heldere gezamenlijke governance structuur.

Aanvullende behoeften vanuit de Twentse gemeenten

- Grip op nazorg (veiligheid en sociaal domein).
- Beperken van overlast en maatschappelijke kosten.
- Meer perspectief voor de re-integrerende burger en/ of justitiabele.
- Meer betrokkenheid bij zorgtrajecten tijdens detentie.

Aanvullende behoeften vanuit de 3RO

- Aanvullende informatie vanuit professionals ten behoeve een adequate indicatiestelling.
- Beter beeld van de cliënt dan op basis van incidentele gesprekken, daarmee is meer adequate voorbereiding op re-integratie mogelijk.

Aanvullende behoeften vanuit de DJI

- Beperken van detentieschade.
- Kostenbesparing door middel van adequate indicatiestelling.

De behoeften komen veelal overeen met elkaar, afgezien van een aantal accentverschillen vanuit de specifieke taakstellingen van de netwerkpartners. Uiteindelijk keren (ex-) gedetineerden terug in de samenleving als burger, daarom is het belangrijk om de re-integratie en resocialisatie zo goed mogelijk te begeleiden en te borgen. Ook in de toekomst is dit een belangrijk thema. Daarom wordt er, nu het Huis van Herstel twee jaar operationeel is, gewerkt aan een toekomstvisie. Hierin wordt de duurzame regionale netwerkorganisatie verder vormgegeven, zodat het Huis van Herstel kan blijven voorzien in de behoeften van de netwerkpartners ten aanzien van de complexe maatschappelijke opgave.

De experimenteerruimte die genoemd is in het Plan van Aanpak Huis van Herstel (versie 3.0 augustus 2020) zou de mogelijkheid moeten geven om dit verder te onderzoeken. Zo wordt in het Plan van Aanpak de mogelijkheid genoemd om gemeenten trajecten in te laten kopen bij het Huis van Herstel (tijdens detentie). Dit draagt bij aan ontschotting en een goede samenwerking tussen justitie en de gemeente in het kader van terugdringen van recidive. Hoewel de term "nazorg" is, dienen gemeenten vanaf de start van detentie betrokken te zijn bij de trajecten van hun burgers. Hetgeen DJI ook met de invoering van 'trajectgesprekken' voor ogen heeft. De focus voor de gemeenten is in eerste instantie gericht op diegenen met onderliggende problematiek, waarvoor er het risico op recidive en overlast hoger is dan voor een burger die eenmalig een foute keus heeft gemaakt maar verder geen problematiek kent.

Voor de 3RO biedt het Huis van Herstel mogelijkheden om beter inzicht te krijgen in de persoon van de cliënt. Hierdoor kan er beter gestuurd worden op benodigde begeleiding en/of zorg tijdens en na detentie (bijvoorbeeld adviesrapportage en reclasseringstoezicht). Zo blijken er deelnemers te zijn die bepaalde trainingen niet vanuit de rechtbank opgelegd hebben gekregen, maar ze wel nodig hebben. Het Huis van Herstel biedt maatwerk en de mogelijkheid om extra begeleiding te krijgen en trainingen te volgen. Daarnaast geeft de setting met een lager beveiligingsniveau de deelnemer ruimte om te oefenen met wat hij leert. Tevens kan de externe reclasseringswerker, die een indicatie voor zorg dient te stellen, gebruik maken van de informatie van het Huis van Herstel over desbetreffende deelnemer. Dit zal de kwaliteit van de indicatiestelling verbeteren. Het gegeven dat in het Huis van Herstel het sociale netwerk van de deelnemer direct betrokken wordt bij de trajecten, geeft de reclasseringswerker na detentie extra mogelijkheden in de begeleiding.

"Ga vooral zo door op deze manier en laat via onderzoek en positieve ervaringen zien dat deze manier van zorg leveren écht werkt voor duurzaam herstel"

-Netwerkpartner-

We merken dat de betrokken partners zich op verschillende niveaus committeren aan het Huis van Herstel. Hieronder een kort overzicht:

- In de regionale netwerkorganisatie Huis van Herstel is er sprake van commitment van de betrokken partners. Het convenant *integrale aanpak Twentse netwerkpartners 'kansen creëren voor re-integratie'* was de eerste stap in dit commitment. Hiermee geven de partijen concreet invulling aan het Bestuurlijk Akkoord.
- In de gesprekken en samenwerking met de gemeenten komt naar voren dat zij zich in toenemende mate actief betrokken voelen bij het project. Nazorg detentie is in veel gemeenten een onderbelicht thema. De complexiteit van de doelgroep maakt dat de gemeenten en

partners er soms moeilijk grip op krijgen. Doordat het Huis van Herstel een aanbod kent waar met name de zorgbehoefte die ervaren wordt kan landen, geeft dit de gemeenten handvatten die bijdragen aan de uitvoering van het bestuurlijk akkoord. In bredere zin draagt het Huis van Herstel op een positieve manier bij aan de preventie binnen het zorg- en veiligheidslandschap.

- In de regio Twente hebben de gemeente Enschede en Almelo de rol van centrumgemeente. Daarmee zitten bij het Huis van Herstel de juiste partners aan tafel betreffende het kernteam, voorportaal en stuurgroep. Zij onderhouden actief contact met collega's in de andere gemeenten.
- De Twentse gemeenten zijn actief betrokken bij trajectgesprekken in het Huis van Herstel. Zij nemen regie en denken mee in de uitvoering van het re-integratietraject van de deelnemer. Bijvoorbeeld het opstarten van bewindvoering tijdens detentie, waarbij de gemeente het voortouw neemt en betaalt tijdens detentie.
- Twentse gemeenten melden actief potentiële deelnemers aan bij het Huis van Herstel. Dit laat ook in de uitvoering zien dat zij belang hechten aan het project.
- De 3RO heeft er in beginsel voor gekozen om 3fte gelijk te verdelen over de 3RO. Uit ervaring blijkt dat Tactus Verslavingszorg met hun expertise beter aansluit op de problematiek van de doelgroep. Van de doelgroep van het Huis van Herstel heeft circa 80-90% van de deelnemers (tot op heden) te maken met een vorm van verslavingsproblematiek. Hierdoor zien wij dat vanuit de 3RO vooral door Tactus Verslavingszorg een actieve rol wordt gepakt in het project. Zij nemen daarom ook deel aan het kernteam en de stuurgroep.
- Vanwege het grote aandeel van Tactus (i.v.m. de doelgroep) en de lagere instroom werken de Reclassering Nederland en het Leger des Heils vooralsnog niet meer vanuit de locatie Huis van Herstel. Op casusniveau en op de achtergrond zijn zij wel betrokken, bijvoorbeeld door het geven van trainingen. Wanneer de instroom stijgt zal de bijdrage van Reclassering Nederland en het Leger des Heils opnieuw besproken worden.
- Re-integratie van (ex-)gedetineerden is niet mogelijk zonder de samenwerking van DJI met de gemeenten en de 3RO vanwege de gedeelde verantwoordelijkheid. Waar DJI eindverantwoordelijk is tijdens detentie, is de gemeente dit voor detentie en bij terugkeer naar de samenleving. De 3RO is als partner zowel voor, tijdens als na detentie in beeld bij een groot deel van de doelgroep. Een goede samenwerking en commitment zijn daarom belangrijk. Bij het Huis van Herstel merken wij dat dit aanwezig is.

Meer informatie over de samenwerking in het kernteam, voorportaal en de stuurgroep staat beschreven in *hoofdstuk 7. Projectorganisatie*.

5. Evaluatie Methodiekontwikkeling

Vanuit Krachtwerk, een brede methodiek, richt de begeleiding in het Huis van Herstel zich op het versterken van de eigen kracht van de deelnemers (zelfsturing) en de hulpbronnen in hun omgeving, om deze vervolgens optimaal te benutten. Daarbij wordt gewerkt aan het versterken van de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie van de deelnemers. Het uitgangspunt is dat de grenzen aan de ontwikkeling van deelnemers (en hun omgeving) vooraf niet bekend zijn of vastliggen. Er wordt vanuit meerdere dimensies gekeken naar het functioneren van de deelnemers (handelen, systeem, ontwikkeling) en hun inbedding in diverse systemen (gezin, familie, vrienden en kennissen, scholing en opleiding enzovoorts). De maatschappij wordt hierbij gezien als rijk aan hulpbronnen en mogelijkheden tot herstel. De focus ligt op het persoonlijke steunsysteem van deelnemers, om deze maximaal te benutten en het professionele systeem minimaal in te schakelen, maar wel zoveel als nodig is. Op deze wijze nemen deelnemers verantwoordelijkheid voor hun handelen, wordt maatschappelijke overlast en recidive verminderd en (het gevoel van) veiligheid vergroot. Tevens worden de maatschappelijke kosten verminderd, te weten de inzet van zorg- en hulpdiensten, justitiële instanties etc.

Alle uitvoerende medewerkers hebben de training “Krachtwerk” gegeven door Radboud UMC gevolgd en het certificaat behaald. Daarnaast zijn de door Tactus Verslavingszorg gedetacheerde reclasseringswerker en een van de ZBIW’ers opgeleid tot Krachtwerkcoach. Zij dragen zorg voor de verdere inbedding en borging van de methodiek in de dagelijkse uitvoeringspraktijk. Dit doen zij o.a. aan de hand van Team Krachtbesprekingen (TKB) waarin met de collega’s casussen worden uitgewerkt en geëvalueerd. Middels themabijeenkomsten wordt de kennis op pijl gehouden, daarnaast zijn er ook individuele contacten met collega’s, bijvoorbeeld door mee te kijken met de krachteninventarisatie’s die worden gemaakt.

“Na het afronden van de opleiding tot Krachtwerkcoach is nu het moment gekomen om de implementatie van Krachtwerk tot het volgende niveau te tillen en zorg te dragen voor de borging ervan. Vanaf april 2023 starten we met wekelijkse Teamkrachtenbespreking waarbij we op een methodische wijze een vraagstuk teambreed bespreken om op zoek te gaan naar creatieve oplossingsstrategieën van onze eigen ervaring en deskundigheid. Deze behoefte is er ook vanuit het team, omdat de casuïstiekbesprekingen teambreed vrij schaars zijn. Het werken met de methodiek Krachtwerk geeft verschillende mogelijkheden om instrumenten in te zetten tijdens een traject om het contact tussen mentor en deelnemer te intensiveren. Daarnaast vraagt de methodiek van de medewerkers om een andere denkwijze te kunnen inzetten op momenten dat we spaak lopen in een traject. Krachtgericht denken vraagt om het zien van mogelijkheden en talenten daar we je ze het hardst nodig hebt. Krachtwerk treedt dan ook vooral op wanneer een traject niet naar wens verloopt. De kracht zit hem erin om juist bij ingewikkelde vraagstukken creatief en krachtgericht te werk te blijven gaan.”
- Krachtwerkcoach en reclasseringswerker Tactus Huis van Herstel-

De methodiek blijkt in de praktijk een solide basis en goede houvast voor onze deelnemers en medewerkers. Het omvat tien leefgebieden: wonen - geld en inkomen - werken en leren - vrije tijd - familie, vrienden en kennissen - partner - kinderen en opvoeding - zingeving - gezondheid en zelfzorg - veiligheid. Deze worden allen als zinvol ervaren waar het gaat om de totstandkoming van volledige en adequate re-integratietrajecten.

De projectmanager en de locatiemanager zien dat de medewerkers methodisch werken conform de methodiek. Wel constateren wij, samen met de Krachtwerkcoaches, dat dit stap voor stap door ontwikkelt dient te worden. Zo neigen bij ingewikkelde zaken medewerkers de methodiek minder strak te hanteren of los te laten en terug te grijpen naar voor hen oude (vertrouwde) werkwijzen. Dit gegeven is besproken in het team zelf en hier wordt volop aandacht aan besteed door de Krachtwerkcoaches. De methodiekontwikkeling is ook onderdeel van de voortgangsrapportage onderzoek 2023.

6. Financiering en realisatie

Er vindt een wijziging plaats in de verantwoording van de projectgelden voor 2023 en verder. Waar dit eerder gebeurde op basis van de totalen van de gemaakte kosten zal dit in het vervolg plaatsvinden op basis van de subsidie realisatie.

6.1 Kostprijzen

Bij het vergelijken van de kostprijs van het Huis van Herstel is er gerefereerd aan de kostprijs van een gevangenisplaats.

Deelnemers worden in het Huis van Herstel geplaatst op basis van hun problematiek. Ook wanneer dit leidt tot afwijkend en/of negatief gedrag in detentie. Er is begeleiding en/of zorg nodig ten aanzien van hun re-integratie. Dit maakt dat zij op basis van de criteria van zowel het Huis van Herstel als de BBA, in principe niet in aanmerking komen voor een vergelijk met de kostprijs BBA.

Kostprijs gevangenisplaats € 187,- per dag.
 Kostprijs Huis van Herstel € 200,- per dag.

De kostprijs Huis van Herstel (open setting) is 6,9% ofwel € 13,- per dag hoger dan die van een gevangenisplaats (gesloten setting).

Gezien de doelgroep, waartoe ook gedetineerden met zwaardere problematiek (verslaving, psychische problemen en/of LVB) behoren, is de kostprijs van het Huis van Herstel met € 200,- laag afgezet tegen het aanbod en de verwachte besparingen op de maatschappelijke kosten.

Kostenvergelijking 2022 gevangenis met Huis van Herstel voor 29 plaatsen

Kostensoort	Referentiekader gevangenis	Referentiekader BBA	Subsidie HvH open afdeling	Kostprijs HvH
Projectkosten	0	0	177.451	177.451
Reclassering	0	0	195.000	195.000
Team	1979395	984.085	635.003	1.619.088
Gebouwend	0	0	53.873	53.873
Onderzoek	0	0	70.000	70.000
Totaal	1.979.395	984.085	1.131.327	2.115.412

6.2 Subsidie Koers en Kansen

tabel verloop (ontvangen) subsidie

ontvangen 2019	568.446				
overschot 2019 overgedragen naar 2020		400.000			
aanvullend ontvangen 2020		395.159			
overschot 2020 beschikbaar voor 2021			335.060		
aanvullend ontvangen 2021			879.453		
overschot 2021 overgedragen naar 2022				116.555	
aanvulling ontvangen 2022				1.267.958	
overschot 2022 overgedragen naar 2023					323.474
subsidie 2023					976.801
Totaal ontvangen subsidie (conform laatste brief toekenning)					4.087.817

tabel HvH subsidie-realiseringsbegroting

	initiële subsidie aanvraag	realisatie 2019	realisatie 2020	realisatie 2021	begroting 2022	realisatie 2022 t/m 3e VMR	begroting 2023	realisatie 2023 t/m 1e VMR	totale looptijd realisatie
Fase 1 Voorbereiding	2019	april - dec							
projectleider	125.000	78.475							78.475
projectondersteuning	75.000	55.000							55.000
Gebouwendijk	368.446	11.804							11.804
Subtotaal fase 1	568.446	145.279							145.279
Fase 2 Opstarten	jan 2020 - dec 2020		jan-dec						
projectleider	125.000		95.183						95.183
projectondersteuning	125.000		173.959						173.959
Team HvH gecorrigeerd met BBA	225.000		148.957						148.957
Gebouwendijk	320.159		42.000						42.000
Subtotaal fase 2	795.159		460.099						460.099
Fase 3 Opstarten/uitbouwen	jan 2021 - dec 2021			jan-dec					
projectleider	125.000			95.183					95.183
projectondersteuning	100.000			82.268					82.268
Team HvH gecorrigeerd met BBA	890.889			909.069					909.069
Gebouwendijk	98.624			54.326					54.326
Subtotaal fase 3	1.214.513			1.140.846					1.140.846
Fase 4 Uitbouwen	jan 2022 - dec 2022				jan-dec	jan-dec	jan-dec	jan-dec	
Projectleider	125.000				122.185	95.183			95.183
Projectondersteuning	100.000				115.577	82.268			82.268
Reclassering	195.000				195.000	195.000			195.000
Team HvH gecorrigeerd met BBA	795.889				528.523	635.003			635.003
Gebouwendijk	98.624				98.624	53.873			53.873
Onderzoek	55.000				55.000	55.000			55.000
Literatuurstudie effectiviteit HvH-programma	15.000				15.000	15.000			15.000
Subtotaal fase 4	1.384.513		0	0	1.129.909	1.131.327			1.131.327
Fase 5 Uitbouwen	jan 2023 - dec 2023						jan-dec		
Projectleider	125.000						95.183		95.183
Projectondersteuning	100.000						82.268		82.268
Reclassering	195.000						195.000		195.000
Team HvH gecorrigeerd met BBA	711.651						639.513		639.513
Gebouwendijk	98.624						51.393		51.393
Onderzoek	55.000						55.000		55.000
Literatuurstudie effectiviteit HvH-programma	15.000						15.000		15.000
Subtotaal fase 5	1.300.275						1.133.357		1.133.357
Fase 6 Uitbouwen	jan 2024 - dec 2024								
Projectleider	125.000								
Projectondersteuning	100.000								
Reclassering	195.000								
Team HvH gecorrigeerd met BBA	714.334								
Gebouwendijk	98.624								
Onderzoek	55.000								
Literatuurstudie effectiviteit HvH-programma	15.000								
Subtotaal fase 6	1.302.958								
Fase 7 Excelleren	jan 2025 - dec 2025								
Projectleider	125.000								
Projectondersteuning	100.000								
Reclassering	195.000								
Team HvH gecorrigeerd met BBA	732.228								
Gebouwendijk	98.624								
Onderzoek	55.000								
Literatuurstudie effectiviteit HvH-programma	15.000								
Subtotaal fase 7	1.320.852								
Totaal	6.583.758	145.279	460.099	1.140.846	1.129.909	1.131.327	1.133.357	0	4.010.908

De realisatie van het budget is conform de prognose.

Vervolg projectkosten 2024 en 2025

In 2021 is op verzoek van het programma Koers en Kansen een financiële doorkijk gemaakt van de begroting t/m 2025. Dit ten behoeve van reservering van deze projectgelden door het programma i.v.m. de aankomende overdracht naar de afdeling Boetes en Detentie.

“Akkoord op voorgestelde begroting 2021 als reservering voor 2021 (m.u.v. uitbreiding met operationeel manager). Tevens akkoord op de reserveringen voor 2022, 2023, 2024 en 2025¹².”

Totale verwachte kosten geschat in 2021:

	TOTAAL	K&K	OVERHEVELING UIT 2020*	ADDITIONELE KOSTEN K&K	TOTAAL K&K
2021	€ 2.124.931	€ 1.140.846	-313.060	€ 140.000	€ 967.786
2022	€ 2.156.805	€ 1.157.958	+1,5%	€ 110.000	€ 1.267.958
2023	€ 2.189.157	€ 1.175.328	+1,5%	€ 110.000	€ 1.285.328
2024	€ 2.221.994	€ 1.192.958	+1,5%	€ 110.000	€ 1.302.958
2025	€ 2.255.324	€ 1.210.852	+1,5%	€ 110.000	€ 1.320.852

De realisatie verloopt conform de bovenstaande inschatting, opgesteld in 2021. Dit betekent dat er voor 2024 en 2025 €2.623,810 benodigd is. Voor 2026 is er, i.v.m. het actieonderzoek, €17.500¹³ vastgesteld. Dit is een totaalbedrag van €2.641.310

Vervolg projectkosten na 2025

De kosten blijven na afloop van het project naar verwachting gelijk. De projectkosten vallen na 2025 weg, dit budget zal echter nodig zijn voor twee tot drie fte extra senior ZBIW, in verband met de vele begeleidingsactiviteiten die uitgevoerd dienen te worden.¹⁴ Door de netwerkpartners van het Huis van Herstel wordt er vanaf 2023 in kaart gebracht onder welke voorwaarden en in welke mate er financieel kan worden bijgedragen aan het Huis van Herstel vanaf 1 januari 2026. Wanneer de netwerkpartners bijdragen is een vergoeding vanuit DJI- GW/VB voor de kosten van 29 gevangenisplaatsen toereikend voor de voortzetting van het Huis van Herstel vanaf 2026.

¹² Notulen Stuurgroep d.d. 01-06-2021

¹³ 2026 is niet opgenomen in de tabel, omdat het project zelf t/m 2025 loopt.

¹⁴ De kosten voor drie senior ZBIW zijn gelijk aan de huidige projectkosten. Bij twee senior ZBIW zullen de kosten iets lager komen te liggen.

7. Projectorganisatie

7.1. Organisatiestructuur

Het Huis van Herstel (locatiemanager en projectmanager) draagt verantwoordelijkheid af aan de vestigingsdirecteur van de PI Almelo. Zijn opdrachtgever is de divisiedirecteur GW/VB. Het Huis van Herstel is een netwerkorganisatie en werkt horizontaal en integraal samen met de Twentse gemeenten en de 3RO. Hieronder staan de diverse overlegvormen die het Huis van Herstel kent kort weergegeven:

Stuurgroep (besluitvormend):

- Divisiedirecteur GW/VB
 - Vestigingsdirecteur PI Almelo
 - Cluster coördinator gevangeniswezen/ plv afdelingshoofd Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen, afdeling Sancties,
 - Divisiemanager Tactus Reclassering
 - Clustermanager Uitvoering Sociaal Domein gemeente Enschede (namens veertien Twentse gemeenten)
 - Hoofd eenheid Sociaal Domein gemeente Almelo (namens veertien Twentse gemeenten)
- ➔ Overleg minimaal één keer per jaar en zo vaak als nodig.

Voorportaal Huis van Herstel (adviserend):

- Projectmanager Huis van Herstel
 - Beleidsmedewerker Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen, afdeling Boetes en Detentie
 - Strategisch managementadviseur MT GW/VB
 - Strategisch adviseur gemeente Almelo (namens de veertien Twentse gemeenten)
 - Beleidsadviseur Zorg en Veiligheid/ Nazorg Detentie gemeente Enschede (namens de veertien Twentse gemeenten)
 - Regiosecretaris Reclassering Nederland (namens 3RO)
- ➔ Overleg voorafgaand aan de stuurgroep

Kernteam Huis van Herstel (beleidsmatig):

- Projectmanager Huis van Herstel
 - Strategisch adviseur gemeente Almelo (namens veertien Twentse gemeenten)
 - Beleidsadviseur Zorg en Veiligheid/ Nazorg Detentie gemeente Enschede (namens veertien Twentse gemeenten)
 - Unitmanager Tactus Reclassering (namens 3RO)
 - Locatiemanager Huis van Herstel
- ➔ Vierwekelijks overleg

Projectteam Huis van Herstel:

- Projectmanager
- Locatiemanager
- Projectsecretaris
- Projectondersteuner

7.2. Stuurgroep

De rol van de stuurgroep bestaat uit:

- Het nemen van een collectief besluit betreffende tactische en strategische vraagstukken c.q. processen, welke worden aangedragen door de projectmanager mede namens de netwerkpartners.
- Het controleren van de voortgang van het project.

- Het verbinden van de verschillende uitvoeringsorganisaties die onderdeel zijn van de netwerkorganisatie en het Ministerie van Justitie en Veiligheid – Programma Koers en Kansen op bestuurlijk niveau.
- Het creëren van een breed draagvlak binnen de door de Stuurgroep leden vertegenwoordigde uitvoerende (semi)publieke organisaties.

In de eerste stuurgroep die plaatsvond in juli 2020 zijn concrete afspraken over de bevoegdheden vastgelegd. *“De Stuurgroep is de plek waarin gezamenlijk vragen en de koers van het project wordt besproken. Besluitvorming en afwijkingen betreffende het plan van aanpak worden hier geagendeerd. Het is niet mogelijk om eenzijdig te besluiten een andere koers te gaan varen. De Stuurgroep richt zich specifiek op het project Huis van Herstel en niet op het samenstel van de BBA met de specifieke doelgroep, daar dit laatste specifiek een DJI-aangelegenheid is en het Huis van Herstel een netwerkorganisatie is.”*

7.3. Voorportaal

Het voorportaal is opgezet als adviserend orgaan richting de stuurgroepleden van de verschillende netwerkpartners. Ook hier hebben de afgelopen jaren diverse wisselingen plaatsgevonden. In de praktijk blijkt het weerbarstig om alle deelnemers van dit overleg digitaal samen te krijgen, vanwege lastminute afzeggingen. Door de belangrijke rol van dit orgaan is dit belemmerend voor het project. Vanwege afwezigheid mist geregeld de terugkoppeling van opmerkingen op stukken richting het Huis van Herstel. Daarnaast ervaren wij dat de wisselende samenstelling zorgt voor minder betrokkenheid bij het project. Recent zijn er weer wisselingen geweest. We hopen op meer continuïteit en stabiliteit voor de toekomst.

7.4. Kernteam

Er zijn een aantal wisselingen geweest binnen het kernteam van het Huis van Herstel. Het kernteam vormt nu een solide basis. Het commitment in het huidige kernteam is groot en de lijnen zijn korter dan ooit. Een gezamenlijke conclusie is dat het kernteam een meer sturende en adviserende rol dient in te nemen op uitvoeringsniveau, maar ook richting de stuurgroep. Daarnaast is het belangrijk dat het kernteam, als ambassadeurs van het project, op heldere wijze eenzelfde boodschap verspreidt naar de alle betrokken organisaties. Hiermee wordt de positie van het Huis van Herstel verder verstevigd en zullen de organisaties meer binding voelen met het project.

7.5. Projectteam

In het projectteam komen de operationele, tactische en strategische kant van het Huis van Herstel bij elkaar. In het Huis van Herstel is er sprake van een duale sturing, de projectmanager (gericht op de tactische en strategische regie van het project) en de locatiemanager (gericht op de operationele regievoering) vullen elkaar aan. Op tactisch en strategisch niveau ligt er met name een regiefunctie voor de projectmanager, die in de rol van ‘netwerkmanager’ ervoor verantwoordelijk is om vertrouwen te creëren, gemeenschappelijke doelen te formuleren en betrokkenheid bij de besluitvorming te creëren. De locatiemanager zorgt hierbij voor de operationele regievoering, zodat eventuele uitdagingen op casusniveau besproken en opgelost kunnen worden. Ook monitort de locatiemanager hoe de bestaande processen verlopen. De projectsecretaris en projectondersteuner zorgen ervoor dat het projectsecretariaat op orde is en de projectmanager en locatiemanager advies en ondersteuning krijgen waar nodig.

7.6. Voortgang

De afgelopen twee jaar heeft het Huis van Herstel grote positieve ontwikkelingen doorgebracht. Na een “valse start” in de coronaperiode vindt er groei plaats op verschillende gebieden. Zo is er hard gewerkt aan het vergroten van de kennis over het Huis van Herstel (zie *hoofdstuk 7.9 communicatie*).

Daarnaast is er geïnvesteerd in vakmanschap, professionele ontwikkeling en methodiekgetrouw werken. Zo hebben alle executieve collega's hebben de opleiding Krachtwerk succesvol afgerond en belopen een individueel coaching traject. Het leefklimaat in het Huis van Herstel heeft zich sterk ontwikkeld, het maatwerk kunnen bieden aan de deelnemers is hier een voorbeeld van. Er wordt gekeken naar de problematiek, behoeften en doelen van een deelnemer in relatie tot de mogelijkheden binnen de wettelijke kaders.

In 2020 begon het Huis van Herstel met een geheel nieuw team, vanuit diverse organisaties en disciplines. Het projectmatig werken bleek voor een aantal mensen geen passende werkwijze, zij hebben in de loop der jaren het project verlaten. Het natuurlijke verloop en de komst van nieuwe collega's hebben een positief effect gehad op de ontwikkeling van het team. Zowel in het projectmatige werken als de samenwerking binnen het team. De verschillende disciplines vullen elkaar nu goed aan en versterken elkaar. De ingeslagen weg zorgt voor verdere professionalisering van het team. De komende jaren ligt de focus op de doorwikkeling hiervan. Het actieonderzoek draagt hieraan bij middels focusgroepen. Daarnaast helpt het actieonderzoek ons bij het toewerken naar de gestelde doelstellingen in het plan van aanpak. Het actieonderzoek biedt het project de kans om zowel inzicht te krijgen in de zaken die goed gaan, als de zaken die verbetering behoeven. Om deze reden is gekozen voor de vorm van actieonderzoek, zodat gedurende het project sturing en aanpassingen mogelijk zijn. Voor de responsiviteit van het onderzoek is het belangrijk dat er voldoende instroom is met de beoogde Huis van Herstel doelgroep.

Vanuit de netwerkpartners is het Huis van Herstel als project goed ontvangen in de regio, het voorziet in een bestaande maatschappelijke behoefte van veel organisaties. De vele netwerkactiviteiten hebben bijgedragen aan de groei van de zichtbaarheid en betrokkenheid van diverse netwerkpartners. Deze groei is passend bij het doel van het Huis van Herstel als netwerkorganisatie. Daarnaast leidt deze groei tot intensivering van de netwerkactiviteiten van het Huis van Herstel.

Binnen het kernteam van het Huis van Herstel wordt er actief gewerkt aan de regionale borging van het Huis van Herstel in de toekomst. Alle partners benadrukken het belang van het Huis van Herstel als netwerkorganisatie in de regio. Daarom worden plannen gemaakt hoe dit geborgd kan worden na afloop van het project (december 2025). Hierbij richt het project zich, in opdracht van de stuurgroep, op de bestaande doelgroep. Ook wordt hierbij de koppeling gemaakt met de actuele ontwikkelingen van het beleid nazorg detentie in de regio Twente.

7.7. Communicatie

Het project Huis van Herstel heeft de afgelopen jaren actief ingezet op communicatie.

Er is een uitgebreid informatiepakket (incl. korte filmpjes) opgesteld, dat wordt aangescherpt, bijgesteld of uitgebreid waar nodig. Dit pakket bevat een eenvoudig stappenschema voor verwijzers, waarmee je binnen een minuut weet of een gedetineerde (op basis van de harde criteria) in aanmerking komt voor plaatsing in het Huis van Herstel. Voor de gedetineerde die zich aanmeldt is onlangs een eenvoudige infographic opgesteld, die nodig was omdat het intakeproces uitgebreid is. Deze infographic, welke in de intakeprocedure wordt gebruikt, brengt de stappen in beeld en maakt het geheel meer overzichtelijk. Januari 2022 is de website www.huisvanherstelwente.nl online gegaan.

Naast de inzet op communicatie zijn er diverse bijeenkomsten georganiseerd ten behoeve van het contact met het netwerk en de omwonenden. Deze bijeenkomsten bleken waardevol om het netwerk en de buurt nader kennis te laten maken met het project. Hiermee is, na een lange periode met COVID-maatregelen, een belangrijke inhaalslag gemaakt. De gasten waren geïnteresseerd, positief en enthousiast. September 2022 heeft het bestuurlijke Diner Pensant plaatsgevonden met als doel om de samenwerking voor zowel de PI Almelo in zijn geheel (incl. Fabriek), maar in het bijzonder ook het Huis van Herstel een extra boost te geven, om vervolgens samen te komen tot concrete afspraken per gemeente. Daarnaast was het Huis van Herstel zelf ook te gast op een aantal evenementen, zoals de

landelijke Dag van de Forensische Zorg en de regionale Werkconferentie Re-integratie (Ex-) Gedetineerden.

Het Huis van Herstel heeft de afgelopen jaren diverse gasten ontvangen zoals:

- Minister Sander Dekker.
- Directeur-Generaal DJI Wim Saris.
- De Raad voor de Rechtshandhaving, belast met de algemene inspectie van de organisaties van de justitiële keten in Curaçao, Sint-Maarten, Bonaire, Sint-Eustatius en Saba.
- De Nationale Ombudsman Reinier van Zutphen.
- Een delegatie uit België in het kader van kennismaking met het project Huis van Herstel, bestaande uit onder meer een adviseur van het ministerieel kabinet van de Federale Overheidsdienst Justitie, alsmede een gevangenisdirecteur naast diverse onderzoekers.
- Orange Knowledge Program (OKP): Een delegatie van het Indonesische Ministerie van Justitie en Mensenrechten bezochten het Huis van Herstel in het kader van internationale kennisuitwisseling.

Bij het merendeel van de rondleidingen¹⁵ hebben de deelnemers van het Huis van Herstel, zonder tegenprestatie, gasten te woord gestaan of zelfs rondgeleid om een hen een beter beeld te geven. Ook hebben wij veelvuldig gebruik gemaakt van een in 2022 opgenomen interview (filmpje) met een oud-deelnemer.

Vanuit het Huis van Herstel gaan de medewerkers regelmatig naar PI's in de regio¹⁶ voor voorlichting aan gedetineerden. Zij krijgen uitleg over wat het Huis van Herstel inhoudt en over hoe ze eventueel deelnemer kunnen worden. Ook is er een en ander op de kabelkrant geplaatst in de PI Almelo. Andere PI's worden benaderd met de vraag of zij bereid zijn hier navolging aan te geven. Verder wordt gekeken of (oud)deelnemers mee kunnen naar de PI's voor voorlichting aan gedetineerden. De PI Almelo heeft hiervoor reeds toestemming verleend. Tevens worden er voorlichtingen gegeven aan de Penitentiaire Inrichtingswerkers (PIW) op de afdelingen. Nieuwe casemanagers, nazorgcoördinatoren of reclasseringswerkers worden veelal door hun eigen collega's meegenomen en geïntroduceerd. Onlangs zijn er een drietal geanonimiseerde korte filmpjes gemaakt met (oud)deelnemers, die gebruikt kunnen worden voor verschillende voorlichtingsdoeleinden.

Uiteraard is er de afgelopen jaren ook regelmatig aandacht geweest vanuit de media voor het Huis van Herstel. Zoals vanuit het AD, de stentor, RTV Oost een aantal kleine lokale zenders etc. Dit is allemaal terug te vinden op onze website: [Media — Huis van Herstel \(huisvanherstel.nl\)](https://huisvanherstel.nl)

8. Ervaren effect

8.1 Ervaringen Huis van Herstel

Naast de schat aan leerervaringen die in deze voortgangsrapportage beschreven staan, hebben de afgelopen twee operationele jaren ons onder meer geleerd dat:

- **Projectmatig werken binnen DJI uitdagend is.**
Dit is een uitdaging vanwege de positie van het project binnen de organisatie en de structuur van DJI. Projectmatig werken vraagt om flexibiliteit en innovatief denken. DJI als organisatie werkt over het algemeen vooral vraag gestuurd.
- **In de regio Twente behoefte bestaat aan het Huis van Herstel.**

¹⁵ Vooraf wordt bekeken of het wenselijk is of een van de deelnemers in gesprek gaat met de gasten of dat een filmpje voldoende is. Wij willen de deelnemers hiermee niet onnodig belasten. Ook worden hierover vooraf afspraken gemaakt en staat het de deelnemer vrij om tot op het laatste moment af te zien van zijn bijdrage aan een rondleiding. Alle werkbezoeken voor de week worden aangekondigd op een whiteboard in de gang, zodat deelnemers op de hoogte zijn en ervoor kunnen kiezen om uit beeld te blijven.

¹⁶ De regio is voor ons de regio Oost; PI Zwolle, PI Zutphen en PI Arnhem met daarbij de PI Veenhuizen. Hier verblijven de meeste Twentse gedetineerden.

Vanuit de reclasseringsorganisaties en de gemeenten is er een sterke vraag naar een voorziening zoals het Huis van Herstel, voortkomend uit casussen en maatschappelijke problemen die spelen in de regio. Het Huis van Herstel is met de integrale aanpak een verbindende factor binnen het palet van maatschappelijke organisaties en de verschillende domeinen (justitie, zorg en sociaal domein). Een concreet voorbeeld hiervan is het (doorontwikkelde) trajectgesprek (zie *hoofdstuk 3.3 Trajectgesprekken*).

- **Het Huis van Herstel out of the box denkt.**

Er wordt met elkaar gekeken naar maatwerk en wat (wel) mogelijk is waar bestaande processen en procedures ophouden. Een voorbeeld hiervan is het opstarten van bewindvoering door de gemeente tijdens detentie. Doordat de nazorgcoördinator van de gemeente bekend was met de deelnemer en de werkwijze van het Huis van Herstel is er actief gekeken naar (maatwerk) mogelijkheden voor de deelnemer. Normaliter is het pas mogelijk om bewindvoering na detentie te starten in verband met de detentietitel (geen recht op sociale voorzieningen). Professionals in de uitvoering hebben vaak goede ideeën vanuit hun ervaring, die niet altijd gedeeld of gehoord worden. Door het innovatieve karakter en de insteek van een lerende organisatie ervaren ook zij meer ruimte om eigen ideeën te delen, waar vervolgens het Huis van Herstel en de deelnemers ook weer profijt van hebben. Met elkaar worden op deze wijze de beste trajecten opgezet.

- **Het Huis van Herstel een domino-effect kent.**

De innovatieve werkwijze van het Huis van Herstel inspireert partners. Het hierboven genoemde voorbeeld over bewindvoering heeft ervoor gezorgd dat andere gemeenten ook onderzoeken of dit in hun gemeente mogelijk is.

- **De gedetineerde/ deelnemer ook echt centraal staat.**

Om de deelnemer van het Huis van Herstel centraal te zetten wordt maatwerk toegepast vanuit de methodiek Krachtwerk. De deelnemer is actief betrokken bij zijn eigen re-integratieproces en wordt in zijn kracht gezet. De deelnemer bepaald welke doelen de meeste prioriteit hebben. Hij wordt hierin ondersteund door zijn begeleiders. De deelnemer wordt zelf met zijn doelen aan het werk gezet, waarbij het tempo op hem wordt afgestemd.

- **Bejegening op basis van relationele veiligheid een toegevoegde waarde heeft.**

De wijze van omgang tussen personeel en deelnemers is op basis van relationele veiligheid. Dit houdt in dat de deelnemer met de professional vrij uit durft te spreken over gevoelens, drijfveren etc. Relationele veiligheid kan alleen bestaan in een veilig leefklimaat. Er zijn in het Huis van Herstel geen piepers en camera's. De relationele veiligheid in het Huis van Herstel uit zich in het feit dat deelnemers zich kwetsbaar opstellen, over hun problematiek praten en zelf grenzen aangeven. Er zijn weinig incidenten in het Huis van Herstel.

Een casusvoorbeeld van de relationele veiligheid in het Huis van Herstel:

Een deelnemer (met LVB en agressieproblematiek) gaf aan dat hij ten opzichte van een andere deelnemer sterk agressieve gedachten ontwikkelde. Hij is naar zijn mentor gegaan en heeft dit bespreekbaar gemaakt. De deelnemer heeft verzocht om zich te laten terugplaatsen naar een gesloten setting.

- **De overgang van de gesloten setting naar het Huis van Herstel groot is (autonomie).**

Deelnemers die uit een gesloten setting komen geven aan in het begin moeite hebben om zelf weer regie te nemen over hun eigen gedrag. Er wordt van hen bijvoorbeeld verwacht dat ze zelf de wekker zetten en worden niet gewekt. Ook krijgt de deelnemer in het Huis van Herstel ruimte om keuzes te maken. Soms weten ze niet wat ze met die ruimte aan moeten. De keuzemogelijkheid binnen een detentievoorziening blijft ingewikkeld. De deelnemers noemen de kamer bijvoorbeeld nog altijd een cel en de ZBIW'er een bewaarder. Voor een van de deelnemers was het zelf kunnen bepalen van de temperatuur van de douche al iets bijzonders

- **De doelgroep van het Huis van Herstel het meeste aansluit op de doelgroep van Tactus.**

Wij hebben ervaren dat de doelgroep van het Huis van Herstel in de meeste gevallen kampt met verslavingsproblematiek. Daarom sluit Tactus Verslavingszorg van de drie reclasseringsorganisaties het meest aan bij onze doelgroep. Echter blijft de doelgroep van het Huis van Herstel als geheel zeer divers.

- **Oud deelnemers veelal contact houden met het Huis van Herstel.**

Bij de uitgestroomde deelnemers zien we dat ze voordeel hebben gehad van de begeleiding en zorg van het Huis van Herstel. Wanneer ze na detentie ergens tegenaan lopen zoeken ze soms nog contact met hun voormalige begeleiders. Daarnaast komen er een aantal af en toe oud deelnemers langs voor een bakje koffie (zie voorbeeld *hoofdstuk 3.7 Uitstroom omstandigheden*).

- **De complexiteit van het project groter is dan voorzien.**

De verschillende organisatieniveaus (operationeel, tactisch en strategisch) lopen door elkaar heen, hierdoor dient er constant geschakeld te worden. Daarnaast kan het unieke karakter van het Huis van Herstel soms een obstakel vormen, omdat het project ten gevolge van het innovatieve aspect nog niet aansluit op de bestaande processen.

- **Het Huis van Herstel meer een programma is dan een project.**

Externe toetsing aan de door de Managing Succesfull Programmes/MSP® methodiek¹⁷ gestelde criteria, te weten de soorten programma's, de (be)sturingen thema's en de basisprincipes, wijzen uit dat het project Huis van Herstel met zekerheid een programma is. Dit betekent dat een programmatische aanpak zowel meer houvast als bewegingsruimte biedt dan een projectmatige aanpak. Dit zal verder worden uitgewerkt.

- **Het Huis van Herstel inspiratie is voor een verdere uitwerking van het onderzoek over de inrichting van het leefklimaat tijdens detentie.**

Vanuit wetenschappers bestaat er grote interesse in het Huis van Herstel. Zo zijn al diverse wetenschappers uit binnen-en buitenland op bezoek geweest. Het onderzoek *Het leefklimaat in justitiële inrichtingen*.¹⁸ is meegenomen in de opzet van het Huis van Herstel. Leefklimaat is een van de punten waar veel interesse voor bestaat tijdens de werkbezoeken. Begin april is er vanuit het actieonderzoek een bijeenkomst/focusgroep georganiseerd waarin middels mindmapping nagedacht is over mogelijke aanvullingen voor het leefklimaat met de kennis van nu. Aanwezig waren onder meer: Prof. dr. Miranda Boone (Universiteit Leiden), Drs. Wendy Buysse (DSP-groep), Dr. Joep Hanrath (Hogeschool Utrecht), Dr. Ruud van der Horst (Hogeschool Rotterdam), Drs. Fleur Souverein (promovendus Amsterdam UMC), Dr. E. Neimeijer (Trajectum LVB) en Dr. Marije Valenkamp (senior onderzoeker Huis van Herstel). Dit najaar wordt met dezelfde en andere wetenschappers die zich bezighouden met het gevangeniswezen een bijeenkomst georganiseerd door de actieonderzoekers van het Huis van Herstel om verder te spreken over een verdere uitwerking van het onderzoek, specifiek de inrichting van het leefklimaat. Daarnaast is het Opleidingsinstituut DJI hierbij betrokken, vertegenwoordigd door Leon Palmes (senior opleider).

8.3 Conclusie en verbetermogelijkheden

Enkele jaren geleden was het fundament voor het Huis van Herstel slechts getekend op papier. Het Huis van Herstel is de afgelopen twee (operationele) jaren gegroeid tot een begrip in de regio. Ondanks de moeilijke start in de coronaperiode staat er een nu een stevige netwerk- en uitvoeringsorganisatie. Zowel op operationeel, tactisch en strategisch niveau zijn de netwerkpartners aangehaakt. Thema's zoals netwerkorganisatie, leefklimaat, vakmanschap, methodiekontwikkeling en onderzoek komen allemaal samen in het Huis van Herstel.

¹⁷ De programma variant op de projectmethodiek Prince2.

¹⁸ Boone, M., Althoff, M., Koenraadt, F. & Timp, I. (2016). Den Haag: Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum

Het Huis van Herstel maakt verschil voor Twentse (ex-) gedetineerden door op casusniveau te kijken naar mogelijkheden en kansen. De samenwerkende partners bieden maatwerk en zoeken naar oplossingen buiten de gebaande paden (en binnen de wettelijke kaders).

Het Huis van Herstel geeft Twentse gemeenten al tijdens detentie meer grip op de nazorg in brede zin, doordat zij actief betrokken zijn bij de individuele trajecten. Deze investering leidt naar verwachting tot minder kosten voor de gemeenten. De reclasseringsorganisaties hebben baat bij het meer volledige beeld van de cliënten en zijn (sociale) netwerk, bijvoorbeeld ten behoeve van een adequate indicatiestelling of toezicht.

Met het Huis van Herstel als tussenvoorziening kan de detentieschade beperkt worden en waar nodig gewerkt worden aan het herstel hiervan. Het Huis van Herstel biedt bijvoorbeeld de mogelijkheid om het contact met het (sociaal) netwerk weer te herstellen waar deze detentieschade heeft ondervonden.

Gebleken is dat het Huis van Herstel een goede plek is om intensieve ambulante hulpverlening aan te bieden. Deze vorm van hulpverlening met zorg op maat heeft als doel om te ondersteunen in het dagelijks leven, zodat mensen de regie kunnen voeren over hun eigen leven en (waar mogelijk) zelfstandig kunnen participeren in de samenleving. Met het verdwijnen van de Zeer Beperkt Beveiligde Afdelingen en langzaamaan ook het Penitentiair Programma, verdwijnen ook de andere mogelijkheden voor intensieve ambulante hulpverlening tijdens de detentieperiode. Het Huis van Herstel is binnen het detentielandschap de enige voorziening die hierin kan voorzien, gekaderd met begeleiding en zorg op maat.

Verbetermogelijkheden

Verbetermogelijkheden voor project zijn gelegen in de instroom van deelnemers, het expliciet in beeld brengen van de rol van het sociale netwerk, verdere invulling geven aan en het benoemen van de gezinsbenadering en het verkrijgen van inzichten in de maatschappelijke opbrengsten van het project.

Ondanks alle inspanningen blijft het verhogen van de instroom van deelnemers een groot aandachtspunt voor het Huis van Herstel. De doelgroep van het Huis van Herstel is wel aanwezig maar wordt niet ten volle benut; ze komen niet in beeld of worden niet geplaatst. De praktijk is weerbarstig

Hoewel de sociale netwerken, zoals gezin, partner en familie een centrale plaats innemen binnen het Huis van Herstel kan dit meer expliciet in beeld worden gebracht. Zo worden ze nauw betrokken bij de trajecten van de deelnemers; ze maken onderdeel uit van de trajectgesprekken en worden betrokken bij de (ambulante) hulpverlening. Ook komen zij regelmatig op bezoek of gaan deelnemers, in het kader van omgekeerd bezoek, naar huis. De locatie is kindvriendelijk ingericht en de medewerkers weten op een professionele manier met het bezoek van kinderen van deelnemers om te gaan. Wij zijn inmiddels gestart om verdere invulling aan te geven aan de Gezinsbenadering. De Senior casemanagers zijn benoemd tot contactpersoon gezinsbenadering en hebben in dit kader de PI Veenhuizen bezocht. Zij gaan, in nauwe samenwerking met Noord- Nederland, werken aan een verdere invulling van de Gezinsbenadering op de locatie Huis van Herstel. Zo kan er bijvoorbeeld gedacht worden aan een specifieke 'vadervleugel'.

Voor het uiteindelijk doen slagen van het project is inzicht in de maatschappelijke opbrengsten belangrijk. Naast het actieonderzoek, dat onder meer op kwalitatief niveau veel inzicht zal geven, is ook de tijd daar om het Instituut voor Publieke Waarden (IPW) onderzoek uit te laten voeren. Dit is eerder ook afgesproken met het programma Koers en Kansen als alternatief voor een kostbare kostenbatenanalyse. Hij staat sindsdien standaard op de begroting benoemd als pro memorie.

Hulp vanuit DJI en het Ministerie van Justitie en Veiligheid is nodig op de volgende vier punten:

- Om het project (incl. het actieonderzoek) optimaal tot zijn recht te laten komen is het van belang dat gedurende de projectperiode de volgende reeds bestaande afspraak blijft staan: De doelgroep Huis van Herstel behoudt te allen tijde voorrang op plaatsing ten opzichte van andere doelgroepen, zoals BBA en zelfmelders.
- Waar versneld doorplaatsen van BBA-gedetineerden noodzakelijk is gezien de huidige leegstand, zou dit ook vanzelfsprekend moeten zijn voor de doelgroep Huis van Herstel. Hiermee kan de instroom van de eigen doelgroep worden vergroot. Dit kan gezien worden als een onderdeel van de experimenteerruimte van het project.
- Om eenduidige besluitvorming te laten plaatsvinden rondom de selecties van de doelgroep Huis van Herstel (en de BBA), is het van belang dat er een opdracht aan de DIZ uitgaat, specifiek gericht aan de selectiefunctionarissen. Hierin zou gesteld dienen te worden dat het project Huis van Herstel en de BBA twee afzonderlijke eenheden zijn met ieder eigen criteria en termijnen voor plaatsing. Het Huis van Herstel kent als project met experimenteerruimte een eigen specifieke doelgroep: gedetineerden met problematiek op twee of meer leefgebieden, waarbij goed gedrag geen voorwaarde voor plaatsing is indien negatief en/of afwijkend gedrag voorkomt uit de problematiek van de gedetineerde. Plaatsing kan geschieden in de laatste 18 maanden van de detentie. Enkel in de uitvoering, dus na plaatsing, zijn er overeenkomsten met de BBA vanuit het wettelijke kader.
- Om de maatschappelijke opbrengsten in beeld te brengen, hetgeen nodig is om te weten in hoeverre het project succesvol is, willen wij het Instituut voor Publieke Waarden (IPW) onderzoek uit laten voeren naar het Huis van Herstel op basis van Legitiem Maatwerk.¹⁹ Hierbij kan mogelijk de tool Doorbraakmethode worden gebruikt, welke is opgezet als een snelle maatschappelijke kostenbatenanalyse van maatwerkoplossingen (casusniveau). Koers en kansen heeft destijds deze tool specifiek benoemd, omdat deze door hen in samenwerking met diverse grotere gemeenten vaker is gebruikt. Het is minder kostbaar als een reguliere kostenbatenanalyse. Deze post staat vrijwel vanaf het begin van het project op de begroting, zijnde een pro memorie die nog nader te specificeren is qua kosten. Het verzoek aan het Bestuursdepartement om een akkoord te geven op de financiering van dit onderzoek. De verwachting is dat de kosten hiervoor geheel weggezet kunnen worden binnen het toegekende budget voor 2023, dit wegens een vacature en de vooralsnog beperkte inzet vanuit de 3RO.

Tot slot

Het Huis van Herstel heeft in de eerste twee operationele jaren bewezen dat een innovatieve aanpak werkt. Deelnemers vinden succesvol hun weg in de samenleving. Netwerkpartners zijn tevreden over de geboekte resultaten. Dat biedt vertrouwen voor de resterende drie jaar.

¹⁹ [IPW | LEGITIEM MAATWERK \(publiekewaarden.nl\)](https://publiekewaarden.nl)